

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

FRANCISCI|| XAVERII EPISTOLA-||RVM LIBRI|| QVATVOR||

Francisco <de Javier>

Mogvntiæ, 1600

VD16 J 197

Epist. lib. secundi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43721

FRANCISCI XAVERII EPISTO-

LARVM LIBER

SECUNDVS.

P. Paulo Camerti. Goani Collegij Re-
ctori. Epist. I.

Gratia, & caritas Christi D. N. &c.

Mi Paule, quod ego te & coram,
& per literas sæpius orauī, idem
nunc summopere quaeso atque
obsecro, vt omnibus in rebus i-
stius Collegij moderatoribus obtemperes
sedulo. Equidem si tuo essem loco, nihil an-
tiquius haberem, quam vt eis omnino mo-
rem gererem. Credas enim mihi, tibiq; per-
suadeas velim, nihil esse tutius, atq; ab omni
errore remotius, quàm semper optare sibi
ab aliis imperari, & imperantibus ex animo
obtemperare. Contraque lubricum ac peri-
culosum esse negotium, ad suum arbitrium
viuere, omisso eorum, qui præsumunt, imperio.
Nam vt ab eo quod præscribitur deflectens
recte aliquid facias, tamen sic habeto, frater
carissime in eo plus pravi esse, quàm recti. Pro-
inde P. Iacobo Borbano, cuius voluntas cum
diuina voluntate congruit, omnib⁹ in rebus
accurate

MASS

accurate parebis: omninoq; in eius eris potestate. Id si feceris, ne tu mihi solū, sed DEO quoq; rem gratam feceris. Socios ad me mittas duos ex iis, qui in Comorino Promontorio versantur, nominatim vero Ioannem Beiram. Horum in locum totidem substitutes ex eorum numero, qui recentes sunt è Lusitania. Obsecro autem eos, qui venturi sunt, vt quoniam pro multitudine locorū, ac negotiorum magnitudine, tam pauci è Societate sumus, alienos homines aliquot secum adducere conentur, qui ad harum insularum pagos Christianis præceptis imbuendos vsui nobis sint, & subsidio. Si sacerdotes non erunt, certe sint ex iis, qui à mundo, carne, Diabolo iniuriose tractati, suas pariter, & DEI iniurias vlcisci in semetipsis expetunt. Instrumentum apparatusq; necessarium sacrificij secum afferent. Sacros autem calices stanneos præstat esse: sunt enim argenteis tutiores à gente non sancta. Ethnicos dico, inter quos versamur assidue.

Augustiniani fratres quidā Hispani Goā hinc veniunt, ex quibus de meis rebus cognoscere licebit, si quid voles. Hos ego tibi sic commendo, vt quibuscunque rebus poteris, eos velim iuues, idq; summis, vel benignitatis indicis, vel beneuolentiæ. Viri quippe religiosi sunt, planeq; sancti. Ego in Mauricā discedo. Deo tecū maneat, me comitem,
ani-

animosq; nostros demum in suum regnum trāsferat, vbi profecto fruemur maiore, quā hic & quiete & gaudio. VI. Idus Maij. M. D. XLVI. Ex Amboino.

Inclusam epistolam continuo ad Comorinēses socios perferēdam curabis, vt Goam profecti, ineunte Aprili mense anni insequentis in Molucum soluant.

Sociis Comorinensibus. Epist. II.

Gratia, & caritas Christi D. N. &c.

ANNO superiore scripsi ad vos Malacabinas literas, eodem exemplo, quibus vos Frācisce Beira, & Antoni Criminalis per DEVM orabam, vt confestim in Comorinum Promontorium contenderetis. Placuit enim vos illuc proficisci ad instituendos fouendosq; miseros illos Neophytos, vna cum P. Francisco Mansilla, quem apud Christianos cum Francisco Lisiano, aliisque sacerdotibus indigenis tribus reliqueram. Quod vt maiore vestro merito fieret vobis plane pro vestro obedientiæ studio imperabam. Non dubito, quin & reddite literę sint, & eis obtemperatum. Ego Malaca Kalend. Ianuariis Molucum versus discessi XVI. Kalen. Martias appuli ad Amboinum insulam, ibique statim Christianorum vicos, qui in hisce insulis sunt, obiens infantes baptismo expiaui. Sub id tempus Ferdinandus Sofacum

eum Hispanorum classe, quæ ex noua Hi-
 spania Molucum petebat, ad Amboinum
 applicuit. Naues erant numero octo, quæ
 tantum mihi attulerunt negotij, quantum
 nullis verbis consequi possem. Perspexi in-
 terea sensus indigenarum; speroq; Deo be-
 ne iuuante futurum, vt vbi Iordanes Freita
 Moluci Præfectus vir religionis propagandæ
 cupidissimus, idemque Amboini Dynasta,

*Amboinse
 Insula.*

ibi sedem ac domicilium collocarit, (quod
 proximo anno facturum dicitur) incolæ oēs
 Christi sequantur fidem. Insula in circuitu
 est millia passuum circiter nonaginta, fre-
 quentibus vicis habitatur, ex quibus septem
 sunt Christianorū. Ab Amboino millia pas-
 suum prope CCCC. regio est in continenti
 Maurica nomine, vbi Christianos plurimos,
 eosq; Christianæ disciplinæ plane rudes esse
 cognoui. Itaque eò traiciam quamprimum.

Hoc ideo vos scire volui, vt intelligeretis,
 quantopere vestra opera desideretur in his
 locis. Et quanquam non sum nescius vos ist-
 hic nequaquam esse otiosos; tamen quoni-
 am hic plane estis necessarij, per Christum
 vos oro Francisce Mansilla, & Francisce Bei-
 ra, vt quamprimum in hæc loca transmitta-
 tis: atque vt hoc iter maior vobis sit obedi-
 tiæ, ac meriti materia, id ipsum plane impe-
 ro. Quod si forte vestrum aliquis excessit è
 vita, substituatur alius ad arbitrium P. Anto-

F nij

nij Criminalis, sed ita, ut è tribus vnus apud Comorinenses Christianos maneat cum indigenis sacerdotibus. Si qui hoc anno è Societate supplementi causa venerint è Lusitania, eos ego per DEVM oro, ut in Comorinum Promontorium ad Christianos illos erudiendos proficiscantur. E Lusitania si quid erit noui, ad me perscribētis, Lusitanicasque literas tradetis Patribus Molucum petituris. Ut autem socij recentes è Lusitania plus obtemperando mereantur, eos in Comorinum Promontorium pro imperio, ac potestate ire iubeo. Et quoniã video hasce vobis literas vix intra Kal. Martias proximi anni reddi posse. Kalendis autem Maij regia nauis è Goa Molucum versus solutura est, ea vos naui huc aduehi volo. Quocirca hac epistola perlecta, illico è Comorino Promontorio remigrabitis Goam, & ad Molucensem profectionem, ut dixi, vos comparabitis. Eadem naui Molucenses Regem suum, quem propediem expectant, sperant esse venturũ. Lusitani quoque arbitrantur nouum Moluci præfectum, qui arcem obtineat, pariter vectum iri. Si Rex quẽ dixi Christiana Goæ sacra suscepit, magna me spes tenet, popularium quam plurimos ad Christi fidem accessuros. Verum ut ille nolit esse Christianus, vos quidem certe egregiam hic Christo operam estis nauaturi. Singuli sacram missę
supel-

supellectilem afferetis; calices autem stanneos, quo facilius *gentis non sanctæ*, apud quã versandum erit, auidas eludatis manus. Et quoniam vos utpote homines è Societate IESV, quod ego vos per Christum oravi, pro vestro obedienti studio imperavi, facturos esse cõfido, nihil præterea dicam, nisi ut huc properetis; vos. n. vehementer expecto. Nec dubito quin vester aduentus Deo fauente, & satis per se opportunus, & Christo gratus, & huic gēti sit salutaris futurus. Vos rogo fratres mei, ut aliquot Goani Collegij alumnos Sacerdotes vobiscum deducatis, qui vos in tradenda hisce insulis doctrina Christiana iuare queant. Certe vterque socios sibi singulos asciscat, si non Sacerdotes, at clericos mundo, Dæmoni carni que infensos & acceptas ab his iniurias vlcisci cupientes. Nos DEVS viuos in suo obsequio, mortuos in suo regno pro sua benignitate coniungat, vbi profecto longe maior, quam hic est, quies ac lætitia nos manet. V I. Id. Maias. M. D. XLVI.
Ex Amboino.

Societati Romam. Epist. III.

Gratia & caritas Christi, D. N. Et.

SCRIPSI ad vos anno superiore Reges duos in insula, quam Macazariam appellant, cum magno popularium suorum numero ad CHRISTI religionem esse traductos.

F 2

Ego

Ego igitur occasione rei bene gerendę inuitatus (apertum enim mihi aditum videbam ad Euangelium longe ac late propagandum) confestim ex Comorino Promontorio solui, vt eo quamprimum appellerem. Abest Macazaria à Promontorio amplius vicies centena, & septingēta millia passuum. Prius quàm nauim conscenderem, curauì sedulo, ne quid Comorinensibus Christianis deesset eorum, quę ad sacrorum religionem studiumque pietatis pertinerent. Quinque igitur eis præposui sacerdotes, Franciscū Mansillam è Societate, indigenas tres, & Franciscum Lisianum oriundum ex Hispania. Nā Christianos incolas Ceilani insulæ, quæ non longe abest à Comorino Promontorio, egregie instituunt Franciscani duo, cum totidem Sacerdotibus. Ita factum est, vt neutri Ecclesiæ mea opera esset opus: cæteri enim Christiani, qui sunt in oppidis Lusitanorum à singulis Episcopi Vicariis erudiuntur. Cū meam igitur operam Indiæ minime necessariam esse intellerem, Meliaporam, quod oppidum hodie S. Thomæ nomine appellatur, petij, vt illinc in Macazariam pergerem. Ibi mercator me cōuenit obsecrans, vt confitenti operam sibi darem. Is confessione rite peracta, diuinitus commotus est adeo, vt postridie pecuniam ex mercibus, ac nauigio redactam dispertiret pauperibus: nudusque nudum

nudum CHRISTVM sequens mihi se sociū adiungeret. Inde cum soluissemus, Malacam applicuimus urbem sane celebrem Regis Lusitani. Hic narrauit mihi Præfectus urbis missum ab se nuper in Macazariam Sacerdotem egregia religione præditum cum nō contemnenda Lusitanorum manu, vt si quis motus exoriretur, præsidio esset nouis Christianis. Itaque monuit, vt Malacæ tantisper subsisterem, dum nauis qua illi vecti erant, rediret, & quo in statu res esset, renuntiaret. Ergo Præfecti consilium secutus tres menses, eoque amplius Malacæ sum commoratus. Neq; defuit interim materia bene merendi. Festis ac Dominicis diebus in æde sacra conciones habebam ad populum; reliquum tempus ferme consumebam in ægorum, apud quos in valetudinario diuersabar, confessionibus audiendis, eorumque miseriis subleuandis. Neophytos quoq; ac præcipue pueros Christianæ doctrinæ elementis imbuebam: milites ac ciues odio inter se dissidentes ad pacem concordiamq; reuocabam. Quotidie post occasum solis cum tintinnabulo urbem obiens ciues sonitu excitatos admonebam, vt pro animis, quæ purgatorio igni cruciarētur, diuinam implorarent clementiam. Has subinde voces iterantem puerorū grex è Catechismi schola prosequebatur non sine magno ciuium motu.

F 3 Postea

Postea vero quàm ventos è Macazaria reuertentibus opportunos resedisse vidi, nullumque de sacerdote, ac militibus eò missis nuntium afferrî; non diutius mihi cunctandum putavi. Itaque Malaca soluens in Molucum vela feci. Arx est in Moluco Regis Lusitani Ternate nomine ab India remotissima. Ab hac arce millia passuum prope ducēta insula est Amboinus. Indiæ propior, quę circuitu quatuor & nonaginta passuum millia amplectitur, satis frequens non indigenis modo, sed etiam aduenis. Hanc insulam Rex Lusitanie Lusitano Duci virtute ac pietate clarissimo dono dedit, quem intra biennium eò cum coniuge, liberis, vniuersaque familia commigraturum ferunt. Hic oppida sunt Christianorum omnino septem, quæ ego circumiens infantes omnes, ac pueros nondum baptizatos rite lustraui. Ex quorū numero complures sub baptismum excesserunt è vita, vt satis appareret, vitam illis suppeditatam diuinitus, vsque eo dum ad æternam vitam patefactus aditus esset. Sub id tempus octo Hispanorum naues eo delatæ tres ibidem substitere menses. Quo toto tempore diei vix potest, quot, quantisque occupationibus distinerer. Nam & concionibus omnes excitabam ad rectam honestamque vitam, & peccata confitentes audiebam, & visitabam ægrotos & morientes

CONFITE

confirmabam, ut æquo fidentique animo è vita discederent: quod quidem longe difficillimum est iis, qui diuinis legibus minime paruerunt. Quippe hoc minore diuinæ clementiæ spe, fiduciaque moriuntur, quo maiore ante audacia in sceleribus, ac flagitiis volutabantur: Multi præterea, qui graues inter se inimicitias exercebant (quod vitiū inter milites latissime patet) in gratiam iuuante Deo, reducti. Inde illi Indiam, ego cum Ioanne Duro, de quo supra dixi, cōtrario cursu Molucum petiimus.

Vltra Molucum millia passuum prope ducenta Regio est, quæ Maurica dicitur. In ea multis ab hinc annis ingens hominum multitudo Christianis sacris initiata est, sed morte sacerdotum, à quibus instituebantur, deserti atque orbatī ad pristinam barbariem feritatemque redierunt. Omnino terra periculorum plenissima est, & aduenis maxime infesta, propter gentis immanitatem insignem, & varia veneni genera, quæ in cibo; ac potione dari vulgo solent, quæ res sacerdotes peregrinos deterruit, quo minus illuc accederent ad incolas iuuandos. Ego igitur animaduertens quanta necessitate vrgeantur, quos nemo doceat, nemo expiet sacramentis; in animum induxi meum, debere me vel cum capitis periculo consulere illorum salutem. Quocirca quamprimum eò me

conferre statui, & caput meum in discrimen offerre. Equidem omnē in DEO spem locatam habeo, cupioque, quantum in me erit, Christo Domino obtemperare admonenti. *Qui voluerit animam suam saluam facere, perdet eam, qui autem perdidit animam suā propter me, inueniet eam.* Quæ quidem sententia cogitāti facilis est, experiēti non item. Vbi enim tēpus incidit, cum vita amittenda est, vt eā in DEO inuenias, cū mortis periculum intenditur, sic vt facile prospicias, si DEO pareas, vitā esse dimittēdā; tū vero nescio quomodo fit, vt q̄ ante præceptū dilucidum videbatur, incredibili inuoluatur obscuritate. Nam ne doctissimi quidem viri tam præclarę sententię vim consequuntur, sed ij duntaxat, quos singulari beneficio DEVS ipse interior magister instituit. Atque in eiusmodi rebus facile apparet, quanta tandem nostra sit imbecillitas, quam fragilis & infirma humanę naturę conditio. Complures mei me amici vehementer orabant, ne tantę feritatis gentem adirem. Postea vero, quam nec precibus, nec lacrymis, quicquam se proficere senserunt, præsentissima remedia contra omnia venena pro se quisque afferebant, quæ ego constanter remisi omnia, ne videlicet medicamentis onust⁹ onerarer etiam solitudine, qua carebam. Cum enim omnem spem meam collocassem in diuinę prouidentię præsidio; cauendum mihi existimabam

bam, ne humanis præfidiis fretus deperderem aliquid de fiducia DEI. Itaq; eis gratias egi, & simul omnes obsecraui, vt pro me Deū deprecarentur: Hoc remedio nullū præsentius posse reperiri.

Sed vt ad Molucense iter reuertamur. Navigatione vsi fumus minime secunda. Multa tum piratarum, tum tempestatum pericula adiimus, illud maximum. Ingenti naui uehebatur, quæ tempestatu impetu in syrtes abrepta, tria millia passuum ita confecit, vt imum gubernaculum perpetuo arenam perstringeret. Quod si vel in latentes scopulos vel in vada inæqualia incurrisset (quod omnes ne accideret, subinde extimescebamus) certe facto naufragio interissemus vniuersi. Multum ibi lacrymarum vidi, multū sollicitudinis, & angoris, cum omnes in singula momenta mortem expectarent. Verum noluit DEVS nos perdere, sed periculis erudire, vt vsu docti intelligeremus, quàm infirmæ sint opes nostræ, quoties aut nostris viribus, aut præfidiis nitimur humanis. Nam vbi senseris, quam fallaces sint spes tuæ, & humanis opibus omnino diffusus in illo rerum omnium moderatore, qui vnus pericula ipsius causâ suscepta facile propulsare potest, spem omnem posueris, tum vero plane experiaris, DEI imperio, ac nutu omnia gubernari, & quantumuis vitæ discrimen præ cœlestib. gaudiis, quæ in tali re, ac

*Periculorū
Stilas.*

tempore diuinitus impertiri solent, esse cō-
 temnendum. Quanquam ne mors quidem
 ipsa pertimescenda est iis, qui diuina illa vo-
 luptate perfruuntur. Etsi autem fit nescio
 quomodo, vt periculis perfuncti eorū ma-
 gnitudinem nullis verbis cōsequi possimus;
 manet tamen iucundissima beneficij diuini
 memoria, quæ nos dies, noctesq; stimulat ad
 labores pro optimo Domino, vel suscipien-
 dos libenter, vel fortiter perferendos: & si-
 mul efficit, vt eum in omni vita veneremur,
 sperantes fore, vt idem pro sua infinita beni-
 gnitate vires nobis, & animos addat, quo tā
 benigno Domino operam sedulo constan-
 terque nauemus.

Cum essem Malacæ incidi in mercatorem
 Lusitanum, recētem ex opulētissimo Regno
 Sinarū. Is mihi narrauit, se ab homine Sina
 honesto sane & graui, atq; in vrbe regia satis
 versato interrogatum, num Christiani suilla
 carne vescātur; respōdisse, Christianos qui-
 dem suillam non aspernari, se tamē libenter
 auditurum, cur tandem id sciscitaretur. tum
 Sinam dixisse, nationem esse quādam in me-
 dio Sinarū Regno montibus inclusam, mo-
 ribus, institutisq; longe abhorrentem ab Si-
 nis, quæ ab suilla penitus abstineret, & mul-
 tos dies festos solemnī ritu celebraret. Hæc
 mihi mercator cum exposuisset, nō satis cō-
 iicere potui, vtrū hi, quos Sina describebat,
 Chri-

*Gens apud
 Sinas suilla
 carne ab-
 stinet.*

Christiani essent, ex eo numero, qui ritus
 Hebrææ legis cum Christi religione coniū-
 gunt, quales Æthiopes maris rubri accolas
 scimus esse, an Iudæi, qui sunt toto terrarum
 orbe dispersi. Nam Saracenos non esse, au-
 dio constare inter omnes. Complures mer-
 catores è Malaca in Sinas commeant quot-
 annis; horum multis ego mandavi, vt diligē-
 ter cognoscant, qui tandem sint illius gentis
 mores, qui ritus, quæ leges, & instituta, vt his
 tandem vestigiis eius conditionem inuesti-
 gem; exploratumque habeam, Iudæi ne sint
 an Christiani. Neq; enim desunt, qui S. Tho-
 mam Apostolum in Sinas penetrasse confir-
 ment, magnumque eorum numerum ad
 CHRISTI fidē adduxisse. Nam prius quàm
 Indiam Lusitani in suam redegressi ditio-
 nem; Græca Ecclesia eò mittebat Episco-
 pos, qui Christianos S. Thomæ, eiusque di-
 scipulorum opera propagatos tuerētur. Cū
 primum igitur Lusitani India potiri cœpe-
 runt, vnus ex Græcis Episcopis, quos dixi,
 affirmasse fertur, sese cognouisse de aliis Epi-
 scopis, quos in India inuenerit, S. Thomam
 Sinarum fines ingressum eorū oppida pera-
 grasse, Euangelioque diulgato indigenas
 plurimos CHRISTO peperisse. Cum pri-
 mum aliquid certi habuero, aut ab aliis
 compertum, aut mea opera exploratum;
 vos faciā certiores. Antequam Malaca
 disce-

*Opinio est
 S. Thomam
 in sinas pe-
 netrasse.*

discederem, cognoui Goam appulisse tres e Societate, qui cum suis literas quoque Romanas ad me perferendas curarunt. His ego perlectis, enimvero triūphauī gaudio, quod ea, quæ maxime vellem, de Societatis rebus acceperam. Et quoniam ex tribus illis, vnus venerat, vt in Collegio S. Fidei alumnos literas doceret, reliqui duo vt ibi potissimum versarentur, vbi maximo rei Christianæ emolumēto mihi viderentur futuri; cōfestim ad eos scripsi, vt relicto Goæ alumnorum magistro, cæteri pergerent in Promontorium Comorinum, ibique cum Francisco Mansilla Neophytos erudirent. Nunc vero mutata sententia eos in Molucas insulas anno proximo venire iubeo: quod videam his locis Christianæ religionis propagandæ oportunitatem longe maiorem.

Molucæ.

Molucus regio est modicis, ac prope innumerabilibus discreta insulis: nec satis adhuc exploratum est, an pars eius aliqua sit in cōtinēti. Omnes ferme insulæ vicis frequentibus habitantur. Incolæ porro ipsi facile se adiungerēt Christo, nisi hortatores deessēt. Nimirum si aliquod in his locis esset Societatis domicilium, plerique Christiana sacra susciperent. Itaq; omnino decreui efficere, vt in hisce vltimis terris, aliqua tandem ratione sedes collocetur nostris hominibus, iam nunc enim prospicio, quot populos ea
res

res CHRISTO sit aggregatura. In hac insula Amboino Ethnici longe plures sunt Saracenis, atque ab eis acerbo dissident odio. Quippe illos Saraceni aut Mahometis ritus suscipere, aut sibi seruire cogunt. Ethnici autem plerique; utpote qui magis etiam Mahometis nomen oderint quam iugum seruitutis, illorum superstitionem repudiant funditus. Si essent, qui eos instituerent ad veram religionem, haud magno negotio ad Christi ouile aggregarentur; longe enim minus à Christi, quam à Mahometis nomine abhorrent. Septuagesimo ab hinc anno Mahometica pestis inuasit hanc insulam, cum ante id tempus incolæ omnes essent Ethnici. Id malum nonnulli Mahometis antistites (Cacizes vocant) inuexerunt, qui è Meca Arabiæ vrbe, vbi exsecrandum Mahometis corpus summa superstitione colitur, profecti cum in hæc loca sese intinuassent, magnam hominum multitudinem ad suam pertraxerunt sectam, Saraceni indigenæ penitus rudes, & ignari sunt pestilentis illius disciplinæ, quam sequuntur. Itaque in spem venio fore, ut facile abducantur à Mahometicis ritibus. Hæc omnia eo fufius ad vos scribo, ut huiusce meæ sollicitudinis participes magnū, ut par est, capiatis dolorem ex tam miserabili tot animorum interitu, qui omni ope destituti quotidie pereunt. His opitulari qui cupiunt,

*Saraceni &
Molucco.*

cupiunt, ne cunctentur. Nam vt litteris, cæterisque facultatibus non sint satis instructi, satis tamen erunt ad hoc munus parati, si in animum induxerint suū, huc Christi vnus causa venire, cum hisce hominibus versari, atque in huius tam præclari studij contentione extremum spiritum edere. Hoc animo si duodeni tantum quotannis venirent; nã ista Mahometis secta funditus deleretur, ac breui ad Christi fidem se adiungeret omnes: ita demum fieret vt haudquaquam tam nefariis, impiisque sceleribus DEI numen ab hac gente violaretur propter veræ religionis inscitiam. Etenim qui hanc insulam colunt, fere sunt homines immanes ac barbari, perfidia insignes, & mirandum in modum ingrati. Sunt etiam insulæ nonnullæ in hoc maris tractu, quarum incolæ humana carne vescuntur, præsertim hostium, qui in pugna ceciderint. Quod si quis domesticorū morbo intreat, à cætero quidem abstinent corpore, sed manus ac pedes præcisos in deliciis habent. Atque etiam (si famæ libet credere) eo immanitatis progrediuntur, vt si cui lautius conuiuium sit apparandum, postulet à vicino patrem natu grandem, quem iugulatum vicinis ad epulandum apponat: postulet autem ea conditione, vt ipse vicissim patrem gratiam repromittat ei, à quo hoc beneficij petit, si quando is voluerit consimile
instrue-

instruere conuiuium. Tanta porro sunt, tamque immani libidine, vt omnes suscipiant impuritates. Intra mensem proficisci in insulam cogito, vbi præter inaudita flagitia, facinus vtrunque committi vulgo solet, vt & cæsos in prælio comedant, & parentes affecta ætate, vicinis mutuos dent ad epulas. Causa proficiscendi est, quod eos à tam nefariis sceleribus, ac flagitiis ad Christianam pietatem conuerti velle cognoui.

Insulæ sunt mira cœli temperie, proceris densisque arboribus frequentes, crebris im-

*Maurice
Insula.*

bribus irrigatæ, præruptis vndique munitæ rupibus, arduæque & excelsæ adeo, vt incolis haud quaquam opus sit mœnibus ad hostium impetum propulsandum. Cum enim bellum ingruit, satis tutos se fore confidunt, si se ad rupes recipiant suas, quarum calles vsque eò ardui sunt & saxis impediti, vt nullus apud eos equorum vsus nec sit, nec esse possit. Cæterum crebri ibidem terræ motus existunt, adeo ingentes, vt qui forte præteruehantur, naues suas obiectis cautibus occursare credant. Accedit terræ fremitus tantus, vt incredibilem omnibus terrorem incutiat. Multæ ex his insulæ procul emittunt ignem: flammæ autem euomunt tanto fragore, quantum nulla tormenta ænea, quamuis magna ederè solent, cum summa

vi ia-

viaculantur globos. Huius quippe ignis vi
atque impetu ingentia sæpe saxa iactantur.
Voluit DEVS videlicet iis, quos nemo de
pœnis impiorum admonebat, quasi infero-
rum sedem aperire, speciemque præbere
quandam illius incendij, quo sunt scelesti
homines perpetuo cruciandi, vt horrendo
illo spectaculo admoniti tandem intellige-
rent, quæ illos manerent supplicia, nisi ex
nefariis sceleribus, ac flagitiis emergerent.
Hæ insulæ omnes inter se differunt lingua,
atq; etiam nonnullarum incolæ non eodem
omnes, sed pagi alij alio sermone vtuntur.
Veruntamen Malacensem linguam propter
commercium intelligunt omnes. Quocirca
cum adhuc esset Malacæ Symbolum Apo-
stolorum cum apposita explicatione, com-
munis confessionis formulam, orationem
Dominicam, salutationem Angelicam, &
decem legis præcepta in Malacensem ser-
monem vertenda curavi, vt me de rebus di-
uinis verba faciente apud eos, planius intel-
ligerent quæ dicerentur. Nulla ferme habēt
monumēta literarū: nec scribere vulgo no-
runt, nec legere: pauci in scribendo Arabicis
notis vtuntur, verbis Malacensib⁹. Arabes
quippe Mahometicæ superstitionis Antisti-
tes, quos Cacizes, seu Alfaques appellant, nō-
nullos indigenas scribendi rationem nuper
docuerunt vt hodie docent. Nam ante Ma-
hometis

hometis ritus inuectos, nullus omnino apud incolas vsus erat literarum.

In hac insula Amboino rem vidi incredibilem, & ante hoc tempus inauditam, quam fortassis operæ pretium erit cognoscere. Caprum, inquam, vidi lacte suo paruos alētem *Caper las prabet haedis.* hædos: vberē enim quod prope genitalia vnicum habet, tantum lactis reddebat quotidie, quantum scutella capere potest. Ego ipse rem perspexi his oculis, neque enim aliter, vt crederem adduci potuissem. Hunc caprum Lusitanus quidam vir honestus secum asportat eo consilio, vt in Lusitaniam mittat. Sed vt ad itē meum reuertar, vos ego Patres fratresque carissimi per CHRISTVM IESVM rerum omnium Dominum, per sanctissimam eius parentem, per cœlestes ciues, qui æterna gloria fruuntur, oro quæsoq; , vt mei memores assidue pro me sūmo studio deprecemini DEVM. Videtis. n. profecto quāto mihi præsidio opus sit. Ac sepe numero sensi in multis corporis animiq; periculis vestras mihi preces saluti fuisse. Equidē ne mihi ex animo excideretis, vestrū omniū nomina vestro chirographo in epistolis ad me missis subscripta, simul cū solemnī meæ professionis formula circumgesto: & pro singulari voluptate, quam percipio ex tam iucunda recordatione, primum DEO, vt par est, gratias ago, deinde vobis Patres fratresq; *G* suavis-

suauissimi, quos Deus tot, ac tantis virtutibus
ornauit. Et quoniam confido fore, ut vobis
haud paulo iucundius fruar in æterna vita,
pluribus in præsentia vobiscum agere super-
sedeo. VI. Idus Maias. M. D. XLVI. Ex
Amboino.

P. Ignatio Loiola Præ. Gener. Romam.

Epist. IV.

Gratia & caritas Christi D. N. & c.

DEVS mihi conscius est, quantopere in
hac quoque vita te videre expetam,
Pater carissime, ut tecum multis de rebus
communicem, quæ tuam opem, ac remediū
desiderant: Nulla enim locorum spatia ob-
stant obedientiæ. Video in his locis è Socie-
tate esse permultos: rursusq; nos animorum
nostrorum medico multum egere video. Per
ego te IESVM Dominū oro, & obtestor, Pa-
ter optime, ut his quoque filiis tuis, qui in
India versamur, prospicias: virumque mit-
tas aliquem virtute ac sanctitate præstātem,
cuius vigor & alacritas torporem excitet
meum. Magna me spes tenet, quoniam diui-
nitas animorum nostrorum affectiones tu-
te perspicias, abs te operam datum iri dili-
genter ut omnium nostrum iam lan-
guescens virtus ad perfectio-
nis studiū vehemen-
tius incitetur.

Humilitas.

Nihil

Nihil magis hæc terra ab Societate nostra, quam concionatores desiderat. In his, quos huc magister Simon submisit, nemo est (quod sciam) concinator. Lusitani autem Indiam incolentes pro suo egregio erga nos studio, ac beneuolentia idoneos nostræ Societatis, concionatores exoptat mirum in modum. Proinde te per DEVM eiusque cultum obtestor, ut tam pij, iustique illorum postulati memor, aliquot huc mittas Patres ad id munus appositos, qui rectum errantibus salutis iter ostendant. Quos præterea è Societate missurus es, ut Euangelij causa Ethnicorum vicos peragrent, hos tam spectata probitate oportet esse, ut tuto & comitati ire possint & soli, quocumque eos Christiana res vocet, velut in Molucum, in Sinas, in Iaponiam. Vel ex Sinarum, & Iaponiæ, earumque gentium descriptione, quam his inclusam literis ad te mitto, facile intelliges, cuiusmodi tandem ipsa res exoptat viros.

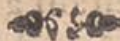
Pontificias Indulgentias, priuilegiumque aræ maximæ nostri collegij, item potestatem sacerdotibus, ut remotos populos Chrismate inungant pro Episcopo, de quibus ad te superioribus annis scripsi; incredibiliter expectamus. De Quadragesima vsus me docuit, nihil admodum necesse esse quicquam immutari. Nam Lusitani adeo locis disiuncti sunt in India, ut si commodum spectes publicum

nulla immutatione opus sit. Neque enim hyems eodem tempore per omnes Lusitanorum ciuitates, atq; oppida vagatur. Quare habita cōmunis boni ratione, fatius duco, nihil decerni super ea re noui, etsi video non deesse, qui contra sentiant.

Nondum plane constitui vtrum ego ipse cum vno, aut altero è Societate Iaponiã post sesquiãnum petã, an eò duos è Societate præmittam. Nam certũ est mihi, aut ire, aut alios mittere. Atque vt nunc est, inclinatus animus in consilium eundi. DEVM oro, vt quod magis ei cordi est, id liquido præscribat mihi. E tribus fociis, qui Molucum petierunt, visum est vnum eligere, qui præesset cæteris. Itaque Ioannem Beiram delegi, cui reliqui obtemperarēt non secus, ac tibi. Id illis pergratum accidit. Idem in Promontorio Comorino, ceterisque locis, vbi plures è Societate versantur, instituere cogito. Tu velim tua tuique studiosorum deprecatione nobis in hac barbarie versantibus cœlestem implores opem. Quod vt facias impensius, DEVM immortalem oro, tibi vt ostendat diuinitus, quantum ego tuæ vel opis, vel operæ indigeam. XIII. Kalendas Febr.

Anni à Christo nato. M. D.

XLVIII. Cocini.

M. Simonè

*M. Simoni Roderico in Lusitaniam.**Epist. V.**Gratia & caritas Christi D. N. &c.*

MANDO tibi frater carissime, vt pro tuo
 Merga IESVM amore mittas huc ali-
 quot è nostra Societate concionatores. Hu-
 iuscemodi enim hominib⁹ maxime opus est
 in India. Ex omnibus, quos misisti nuper,
 neminem adhuc vidi præter Ioannem Bei-
 ram, P. Riberum, Nicolaumque Laicum,
 qui sunt in Moluco, & Adamum Franciscū,
 qui est Cocini. Percontanti mihi de cæteris,
 responsum est, inter eos idoneum concioni-
 bus habendis esse neminem. Illud quoque
 te per Deum obtestor, vt delectum habeas
 eorum, quos huc submittendos putes ad cõ-
 uersionem Ethnicorum. Probateꝝ probitatis
 ac spectatæ virtutis viros deligas necesse est,
 qui scilicet aliquot annorum spatio retule-
 rint multas egregiasque de seipsis victorias,
 Eosdem autem non infirmos, sed validos es-
 se oportebit, Indici enim labores non animi
 solum virtutem, sed corporis etiam vires de-
 siderant, Nimirum magnam Rex à DEO ini-
 ret gratiam, si in Indiam mitteret Concio-
 natores è nostra Societate quamplurimos,
 adeò Indorum gens vniuersa rudis est & im-
 perita. Hęc ad te scribo pro vsu, quem horum
 locorū iam habeo. Quod si forte Christianæ

religionis propagatio in Ethnicorum regnis magnas habere videtur difficultates, caue propterea ab incepto deterrearis, prima quippe ac potissima difficultas in nobis est. Itaque nostros homines primum, deinde Ethnicos curandos censeo. Quæso te in annum proximum elabora, quantum potes, per DEVM, vt concionatores habeamus idoneos. De rebus Indicis nihil ad te scribo, quod Malaca in Indiam redij octo ab hinc diebus; neque dum quicquam fere de iis cognoui: quæ autem cognoui, eiusmodi sunt vt cognosse pœniteat. Comites mei, vt opinor, de hisce rebus omnibus ad te perscribunt. Quos è Societate ad Ethnicorum conuersionem destinabis, tales esse debent, vt tuto vel comitati, vel soli mittantur quocunque opus sit, siue in Molucum, siue in Sinas, siue in Iaponiam, siue in Regnum Peguanum, siue aliò. Apud quamuis harum gentium homines etiam non litteratissimi, modo egregia virtute præditi, egregiam DEO nauare operam possunt.

Vnum est, de quo pro suis plurimis ac maximis erga Societatem nostram promeritis Regem Lusitanie admonitum velim, cuius præcipue interest, suorum primum, deinde Ethnicorum, qui in eius ditione sunt, salutem consulere. Exopto inquam, vt Rex
tum

tum diuini cultus gratia, tum vero ad animū suum religione exoluendum, omnibus Indiæ oppidis, quæ Lusitanis tenentur præsi- diis, concionatores siue ex nostris homini- bus, siue ex Franciscanis, siue ex Dominica- nis idoneos cogat, qui cæteris expediti cu- ris, ac soluti, Dominicis ac festis diebus an- temeridiano tempore de Euangelio verba faciant ad Lusitanos; pomeridiano vero eor- um seruis & ancillis, indigenisque Neophy- tis capita explanent fidei. Semel etiam in hebdomada apud Lusitanorum vxores, ac liberos de Symboli articulis, de sacramentis Confessionis, & Communionis sermonem habeant. Vsu enim didici quantopere ea in- stitutio sit his locis necessaria.

Si Regem à meis fidelissimis, atq; aman- tissimis consiliis non abhorreere arbitrarer, saluberrimum ei darem consilium, vt quo- tidie per quadrantem horæ diuinam illam sententiam meditando: *Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur, anima vero suæ de- rrimementum patiatur?* germanam eius intelli- gentiam à DEO peteret, cum sensu animi interiore coniunctam, & simul suarum pre- cationū omnium illam vellet esse clausulā.

Quid prodest homini si vniuersum mundū lucretur, & quæ sequuntur. Tempus iā est hunc Regi errorem eripiendi, quoniam propius, quam ipse existimat, abest hora, qua illū Rex Regū,

*Vaticina-
tio Sideris
Rex enim
paulo post
obit.*

G 4 & Domi-

& Dominus dominantium ad rationē reddendam euocaturus est illud intonans. *Redde rationem villicationis tuæ.* Quare effice, vt mittat necessaria ad fidei propagationem auxilia in Indiam.

Vna mihi omnino via ac ratio, pro vsu, quem habeo, viderur esse religionis in India propagandæ, vt Rex omnibus Indiæ Prætoribus edicto denuntiet, se nulli tam confidere in India, quam iis, qui Christianæ religionis fines omni ope proferre nituntur. Quocirca mandare se atq; imperare, vt Ceylanū Insulā ad Christi fidem adducendam, Neophytorū numerū in Comorino Promōtorio augendum curent sedulo. Proinde viros religiosos conquirant vndique, & nostræ Societatis hominibus, itemque cæteris quibus visum erit, ad diuini cultus amplificationem vtantur. Quod si forte in hoc genere Prætores negligentes se præbuerint, ac socordes; terrorem eis incutiat ac iureiurando confirmet (magnam enim inibit à DEO gratiam iurando, maiorem etiam eo quod iurarit, exequendo) nisi animum ipsius religionē exoluerint, re Christiana in India quam maxime propagata, simul atque Olyssipponem reuerterint, eorum socordiā publicatione bonorum, & diuturno carcere multaturum. Id si Rex edicet Prætoribus, & simul edicti contemptores seuerè acci-

accipiet; certe plerique DEO iuuante, conferent se ad CHRISTI fidem. Sin minus, nihil admodū proficietur. Habes super hac re quid sentiam. cætera taceo, hoc vnum dico, si fiet quod fieri expeto; ab iniuriis ac direptionibus vindicabuntur miseri Neophyti: cæteri haud ægre ad CHRISTI Domini ouile compellentur. Nam in Christiana fide propaganda, si Regis, aut Prætoris desit auctoritas, profecto opera luditur. Crede mihi affirmanti, & plusquam satis erat, experto. Cur ita accidat, scio. sed dicere non est necesse. Duo cupio videre in India, primum Prætores ea, quam dixi lege deuinctos, deinde in omnibus Lusitanorum præsidiis probos concionatores. Vtraque res scilicet tum Goæ, tum in reliqua India rem Christianam mirifice adiuuaret. IESVS Dominus noster nos perpetuo tueatur. Amen. XIII. Kal. Febru. Cocini.

Societati Romam. Epist. VI.

Gratia, & caritas Christi D. N. &c.

ANNO post CHRISTVM natum M.D. XLVIII. scripsi ad vos pluribus verbis de insulis Molucis, quæ absunt à Malacaleucas LX. In insula Amboino, vbi Rex Lusitanix præsidium habet, frequentes habitant Lusitani, qui Molucas insulas obtinent omnium aromatū feracissimas. Quippe cla-

uus, quem cariophyllum vulgo appellamus, nusquam alibi gignitur. In Amboino, vbi sunt septem Christianorum pagi, tres menses sum commoratus, quo tempore complures baptizavi pueros, quorū salus magno in periculo versabat, q̄ nulla esset sacerdotis copia. Nam sacerdos, cuius fideicommissi erant, multo ante è vita discesserat. Cōmodum pagos omnes obieram, & infantes baptismo lustraueram, cum septem naues huc appulere, quarum aliquot erant Hispanorum. Hæ profectæ ex noua Hispania, quæ occidentalis India vulgo dicitur, Caroli Cæsaris missu, quærebant nouas terrarum oras. Hæserunt Amboini menses circiter tres, mihi que attulerunt occupationum satis. Nam dominicis ac festis diebus conciones habendæ erant: confessiones plurimæ audiendæ quotidie, discordiæ sedandæ, ægri visitandi. omnino erant occupationes eiusmodi, vt cū in gente non sancta versarer, & bellicosa, tantos pacis fructus ex ea percipere me posse diffiderem. Immortales DEO gratias ago, qui tam benigne pacem impertit hominibus, pene dicam profitentibus nullam se cum DEO, aut hominibus habere pacem Trimestri spatio exacto, illi Indiam Lusitanorum petiuerunt: ego continuo traieci Molucum, vbi totidem menses consumpsi diebus festis concionando, assidue excipien-

do con-

*Hispanorū
ala. 112.*

do cōfessiones, quotidie pueros ac Neophy-
tos Catechismum docendo. Dominicis in-
super, ac festis diebus, Neophytis à prandio
Symbolum Apostolorum vberius explica-
bam. Ita festis diebus binas habebam cōcio-
nes, alteram inter missæ sacrificium ad Lusi-
tanos, alteram post meridiem ad Neophy-
tos. Erat sane cur DEO gratularemur fru-
ctum, qui inde capiebatur. Quippe tantus
Neophytorum animis diuinarum laudum
carmina decantandi iniectus est ardor, vt
Molucenses pueri in plateis, puellæ ac mu-
lieres in tectis, agricolæ in campis, piscator in
mari pro obscenis, ac vecordibus cantilenis,
Christianæ fidei canerent rudimenta. Quæ
quoniam in patrium eorum sermonem erāt
conuersa, à nouis Christianis æque & Ethni-
cis indigenis intelliguntur. Ac DEI benefi-
cio Lusitani huius regionis incolæ cæteri-
q; tum Christiani, tum Ethnici, breui ita mihi
cōciliati sunt, vt *inuenirē gratiam in oculis eorū.*

Inde in insulas, quas Mauricas vocāt, trās-
misi, leucas à Maluco LX. In his multi erant *Maurica*
Christianorum vici, iam diu inculti, tum *insula.*
quod absunt ab India longissime, tum vero
quod indigenæ sacerdotem, qui apud eos
vnus erat, interfecerant. In insulis infantes
plurimos baptizauī, & trimestri spatio (tādiu
enim ibi moratus sum) lustrauī omnia Chri-
stianorū loca, eosq; mihi Christoq; deuinxī.

Insulæ

Insulæ omnino sunt propter intestina odia, ac bella ciuilia, periculorum plenissime: gēs barbara, funditus expers litterarum. quippe nec vlla habet litterarum monumenta, nec quisquam est, qui scribere norit, aut legere. vulgo quos oderunt, veneno tollunt de medio, atque hac ratione necantur quam plurimi. Terra est aspera, & sterilis alimentorū: frumento caret & vino: caro quid sit, fere incolæ ignorant. nulla enim apud eos armenta, nulli greges præter paucos admodum fues, quos mirari magis, quam gustare licet. Apris abundant. Aquæ dulcis magna inopia. Orizæ fatis est. Magna copia arborum, vnde panem & vinum petunt: aliæ porro arbores sunt, ex quarum cortice depexo conficiunt vestem qua vtuntur omnes. Hæc vobis fratres carissimi eo scripsi, vt sciat, quantopere hæ insulæ cœlestibus affluât gaudiis. Nimirum hæc omnia pericula atq; incommoda CHRISTI domini nostri causa suscepta thesauri sunt cœlestibus solatiis refertissimi, sic prorsus, vt has insulas perappositas esse credas, ad lumen oculorum paucis annis ex suauissimi fletus suauitate perdendum. Equidem nunquam alibi nec tam liquidis perpetuisque animi voluptatibus perfusum esse me memini, nec tam leuiter labores omnes, & ærumnas corporis pertulisse: quâquam insulas concursarem cinctas inimi-

*Cœlestia
gaudia in
ærumnis
pro Deo
susceptis.*

inimicis, cultas ab amicis non fidelissimis, easdemque omnibus vel morborum subsidiis, vel vitæ tuendæ præfidiis, atque adiumentis destitutas; vt diuinæ spei, potius quam Mauri insulæ appellandæ esse videantur.

Iannarj.

Gens est in his locis ab Euangelio aliena. Iauaros vocant, qui homines quoscunq; nacti sint, interficere, immortalitatis instar putant. Ac sæpe vsu venit, vt cum alienorū copia desit ad cædem, vxores ac liberos cædant suos. Idem ingentes Christianorum faciunt strages. Vna ex iis insulis tota perpetuis pene motibus terræ concutitur: ignemque ac cinerem euomit. Narrant indigenæ ignis subterranei tantam vim esse, vt rupes, quibus oppidum est impositum, conflagrent totæ. Id adeo verisimile videtur, sæpe enim vsu venit, vt saxa ignea erumpant, maximarum instar arborū. vbi autē vêtus existit vehementior, è cauernis tâta vis cineris effunditur, vt viri ac mulieres laborâtes in câpis domū reuertantur cinere oppleti, adeo, vt vix eorū oculi, ora, nares appareant. Dæmones magis credas esse, quâ homines. Hæc ego ex indigenis cognoui, ipse non vidi. Quandiu enim ibi versatus sum, ventorum impetus nullus fuit. Illud etiam ex eisdem comperi, illiusmodi ventis perflantibus, tantam copiâ efferi cineris, vt complures apros excæcatos opprimat, qui, vbi remisit ventus, passim reperiun-

periun-

periuntur mortui. Eadem quoq; tempestate perhibent inueniri plurimos pisces extinctos in littore, quos videlicet eadem opprefserit pestis. Argumento esse, quod pisces, qui cinere aspersam hausissent aquam, vulgo interirent. Percontantibus indigenis, quid tandem illud sibi vellet, inferorum sedem esse respondi, quo detruderentur quicunq; colerent Idola. Terrę motus quãti sint, vel hinc intelligi potest, quod die Archangelo Michaëli sacro cum in templo sacrum facerẽ, vsq; eo terra contremuit, vt pertimescerem, ne ipsa euerteretur ara. Fortasse S. Michaël cunctos illius regionis cacodæmones diuino cultui aduersantes cœlesti vi male multatos fugabat in Tartarum.

Omnibus Christianorũ pagis perlustratis, reuerti Molucum. vbi tres item menses contriui, diebus festis binas habendo cõciones, alteram mane ad Lusitanos, alteram à prandio ad Neophytos, excipiẽdo quotidie confessiones tum antemeridiano tempore, tum pomeridiano: Catechismumq; præterea inculcando. Catechismi labore perfunctus dominicis, festisq; diebus; Symboli capita Christianis indigenis explicabam hoc ordine, vt singula singulis diebus capita explanãs in Idolorũ cultum inueherer. Quarta porro, ac sexta feria ad Lusitanorum vxores indigenas separatim verba faciebam de articulis

ticulis fidei, de præceptis Decalogi, de sacramentis confessionis, & Communionis. Erat tum Quadragesimæ tempus, itaq; earum per multam ad sacrosanctam Eucharistiam accesserunt, quæ ad id tempus accesserant nunquam. Sex mensium spatio, quibus Molucii fui, cum Lusitani, eorumq; coniuges & liberi; tum vero Christiani indigenæ magnos fecerunt in pietate progressus. Sub Quadragesimam non leuibus cum amoris indicibus non solum à Christianis, sed etiam ab Ethnicis digressus ex Moluco, Malacam versus vela feci. Nec vero occupationes in itinere defuere. In insula quadam obuia quatuor Lusitanorum naues cum offendissem, substiti apud eos dies viginti. ter concionem habui, complures peccatis expiaui, multos ad pacem, & concordiam adduxi. E Moluco decedens, ut amicorum Neophytorumq; complorationem vitarem in digressu, repente nauim de media nocte conscendi. Verum ne id quidem satis fuit ad perfectionem meam occultadam. Ne multis. Deprehensus ab illis sum. Tum vero nocturno ille digressus ab iis, quos Christo pepereram filiis, sic me affecit, ut magnopere vererer, ne quid incommodi meo discessus afferret illorum saluti. Ergo eis precepi, ut certo in templo Catechismi exercitationem vrgerent cuncti quotidie: Neophyti autem breuè Symboli explicationem à me traditam edicerent.

rent.

rent. Sacerdos quidam pius mihi que per familiaris hoc suscepit oneris, ut eis per binas horas quotidie operam daret, & semel in hebdomada ad Lusitanorum uxores de articulis fidei, sacramentisque Confessionis, & Eucharistiæ sermonem haberet.

Malacæ cum essem perfecti, ut mortui in Purgatorio cruciati, itemque viui lethali conscientiaæ vulnere affecti commendarentur quotidie sub noctem per compita piorum precibus. Quod quidem ut excitabat ad pietatem bonos, ita improbis iniiciebat terrorem. Ad eam rem ciuitas certum hominem constituit, qui quotidie noctu altera manu lanternam, altera tintinnabulum tenens obiret urbem; & in compitis, ac viis identidem magna voce carmen huiusmodi decantarēt. Orate pro animis fidelium Christianorum, qui in Purgatorio torquentur. Deinde illud adiicerent carmen. Oate pro iis quoque, qui lethali peccato oppressi releuari non laborant.

Rex Moluci.

Rex Moluci Saracenus Regis Lusitani pareret imperio, idque sibi honori ducit. Proinde illum nominans vulgo Dominum suum appellat. idem loquitur per bene Lusitanice.

Molucæ.

Molucæ regio non in continenti est, sed tota insulis constat. Insulæ autem, præcipuæ omnes sunt in ditione Saracenorum. Rex ipse quo minus Christianus fiat, non tam

Maho-

Mahometis religione impeditur, quam libidinis ac liberioris vitæ licentia: cæteroque Saraceni nihil habet, nisi quod præputiis caret à puero, & centies duxit vxorem, centum quippe habet coniuges, præter innumerabiles pellices. Saraceni Molucenses disciplinæ Mahometicæ sunt plane rudes, carent fere Cacizibus, pauci, quos habent, & imperiti sunt, & peregrini. Rex amice admodum me amplectebatur, sic vt eius regni proceres iniquo id animo ferrent. Expetebat amicitiam meam, spem ostentans suscipiendæ aliquando Christianæ religionis, rogabatq; ne ab se propter Mahometicæ sectæ notam abhorrerem. Quippe aiebat eundem à Saracenis & Christianis coli DEVM: & fore aliquando tempus, cum vtriq; in eandem coirent religionem. Quoties cum inuisebam, summopere meo congressu letari videbatur. nunquam tamen efficere potui, vt fieret Christianus. Hoc tamen expressi, vt polliceretur se vnum è liberis, quos habet plurimos, ad baptismum daturum, ea conditione, vt is deinde Christianus Mauricarum insularum regnum obtineret.

Anno M. D. XLVI. profecturus in Molucum scripsi ex Amboino ad socios, qui proxime è Lusitania venerant, vt anno insequenti, eorum aliqui nauibus, quæ ex India Malacam petituræ essent, eò transmitterent,

H

itaque

itaque fecerunt: Tres è Societate, in his sacerdotibus duo, Ioannes Beira, & Ribera Malacam tenuerunt peropportune, cum ego eodem ex Moluco reuersus appellerem. Vnū mensem vnà fuimus, cum maxima mea iucunditate. Ego vero non diffido tales eos fore, vt in insulis Molucis magno sint emolumento rei Christianæ. Molucum versus Augusto mense soluerunt. iter est bimestre. Malacæ cum essent, eos de Moluci moribus docui. Pro vsu quem habebam, præscripsi quemadmodum se cum illa gererent natione. Tam longe absunt ab India, vt semel duntaxat in anno literas ab eis accipere possimus. Eisdem mandavi, vt quotannis de Christianæ religionis illis in locis amplificatione, deque spe, quæ in posterum ostenditur, perscriberent Romam. Receperunt se esse facturos.

Quatuor ipsos menses Malacæ substiti idoneam tempestatem ad traiciendum in Indiam expectans. quod tempus spiritualibus occupationibus vacuum non fuit, vt cum omnibus vnus satisfacere nequirem, nonnullorum subirem simultates, quæ cum ex peccatorum pœnitentia nascerentur, nihil me offendeabant, delectabant potius, quod sanctum eorum cōsiliū declararent. Multum etiam temporis ponebam in discordiis inimicitiiisque tollendis, quæ inter

Lust-

Lusitanos viros bellicosos facile existunt. Catechismo absoluto, pueris ac Neophytis Symboli explicationem inculcabam patrio ipsorum vulgique sermone, vt perciperetur ab omnibus: idem antea in Moluco feceram, vt euersa Idolorum superstitione, in eorum animis firma iacerem fundamenta Christianæ religionis. Hæc explicatio vno anno tradi commode potest, vicena circiter quotidie verba inculcando, vt à rudibus Neophytis facile mandentur memoriæ. Nam interea historia de Christi aduentu sapius iteranda est, vt vna cum explicatione penitus infideat, atque hæreat in mentibus. Ita demum veritatem agnoscunt, & fabulas, ac veneficia, quæ tum veteres, tum recentes Ethnici commemorant, execrantur. Mandavi diligenter certo sacerdoti, vt mei muneris vicarius quotidie antemeridianis horis, eadem illa ibidem inculcasset, qui se facturum recepit. spero fore, vt res DEO fauente cursum teneat suum. Discedenti mihi Malaca primarij ciues vehementer institerunt, vt eò duos è Societate mitterem, qui apud se suasq; coniuges & Christianos indigenas, sacras conciones haberent, itemque suis liberis, seruis, ancillis Christianam doctrinam traderent meo loco. Id illi tantopere efflagitarunt, vt tam pio postulato hominum præsertim de nostra

H 2 Societate

Societate optime meritorum omni ratione satisfaciendum putem.

Aprili mense anni M. D. XLVIII. (hoc enim tempore naues Malacam, & Molucum petentes ex India soluunt) Malacæ mercator Lusitanus vir magna religionē ac fide, mihi de insulis per magnis (Iaponiam eam regionem vocant) nuper repertis multa narrauit. Ibi in Christi cultu propagandō longe plus, quàm in quauis Indiæ parte profici posse, quod gens vniuersa sit sciendi cupida præter cæteras. Cum hoc mercatore Iapon quidam venit; (Angeri nomē est) qui ex sermone cū Malacensibus habito, me conuenire statuerat. Is cum in Iaponia pro familiaritate, Lusitanis quibusdam inuitoribus conscientia suæ aperuisset vulnera, petiuit ab eis remedium aliquod sanandi animi, Deiq; placandi. Itaque authores illi fuerunt, vt ad me Malacam veniret. Paruit ille, & in eorum conscendit nauim. Sed quo tempore is Malacam appulit, ego versabar in Moluco. Ergo ille re cognita, domum reuertitur tristis. Erat iam in conspectu Iaponia, cum repente exorta tempestate, non sine periculo aduersus ventus eum reiecit Malacam. Ibi de meo reditu certior factus, summo Christianæ religionis cognoscendæ studio me conuenit. Lusitanicæ linguę haud rudis est. Itaque sine interprete inter nos agebamus. Si cæteri Iapones

Anger Iapom.

pones similiter vt Anger, auidi sunt discendi, profecto omnibus, quotquot repertæ sunt, gentibus ingenio antecellunt. Is cum Catechismi explicationi interesset, accurate sane Symboli capita referebat in libellum. Sæpe etiam in templo in cœtu populi, quæ edidicerat, memoriter recitabat, & multa acutissime percõtabatur, omnino est sciendi percupidus, quod ad percipiendam breui veritatem plurimum valet. Octauo, quàm Malacam venerat, die, in Indiam contendit. Equidem optabam, vt in eam, qua ego uehebar, nauim cõscenderet; sed pro familiaritate, quæ illi intercedebat cum aliis Lusitanis petentibus Indiam, homines amicissimos de se optime meritos relinquendos non putauit. Cocini hominem expecto intra decem dies.

Percontatus sum ex Angere, quem dixi, vtrum si in Iaponiam cum eo profectus essem, censeret incolas Christi sacra suscepturos. & ille populares quidem suos non continuo his, quæ dicerentur assensuros esse respondit, sed multis interrogationibus exploraturos, quid afferrem religionis, maxime verò vtrum dictis facta congruerent. Quod si duo illa præstarem, vt & consensu sermone satisfacerem ipsorum percõtationibus, & probitate vitæ eorundem reprehensionem vitarem, denique re perspecta &

cognita Regem, nobilitatem vniuersam, ciuesque cæteros ad Christum vtique se aggregaturos; gentem enim eam esse, quæ ducem sequatur rationem. Mercator deinde Lusitanus meus necessarius diu in Iaponia versatus commentarios mihi sane diligenter scriptos reliquit de terræ descriptione, gentisque moribus, deque cæteris rebus, quas partim ipsemet viderat, partim cognouerat ex auctorib⁹ sane idoneis. Eos ego cōmentarios his inclusos literis ad vos mitto. Quotquot huc ex Iaponia redeunt Lusitani mercatores, mihi confirmant, me si eò traierero, haud paulo melius illis in locis, quam in India operam positurum: quippe cum futura sit res cum natione, quæ facile obtemperet rationi. Præfagire videtur animus, me aut alium è Societate ante biennium in Iaponiam iturum. Etsi iter est periculosum, cum propter incredibiles maris illius tempestates, tum vero propter Sinarum prædonum latrocinia; vt multę naues partim à fluctibus, partim à Piratis intereant. Proinde patres, ac fratres carissimi incolumitatem nobis à DEO precamini eiusmodi nauigationem suscepturis, in qua plurimi intereant. Interim Anger Lusitanam linguam perdisceat: Indicas Lusitanorum opes, Europæorū artes, nostramq; viuendi rationem cognosceat: rite comparabit se ad baptismū, mihiq;

in Ca

in Catechismo, copiosaq; de Christi aduentu explicatione Iaponice vertenda operam dabit, siquidem perbene scribit Iaponice.

Octauus est dies cum perueni in Indiam, nec dum socios visere mihi licuit. Itaque de fructu ex his regionibus me absente percepto, quod scribam nihil habeo: Socios ipsos sua sponte de suis ad vos rebus scripturos arbitror. E Malaca in Indiam reuertens magnis sum defunctis periculis. Quippe nauis trium dierum totidemq; noctium tempestate iactata est tanta, quantam nunquam videre me memini. Complures è vectoribus iam mortem suam deplorantes vouebant, si diuina ope exempti essent periculo, nunquã omnino in posterum nauigaturos. Mercatores vitam redimere coacti sunt cunctarũ mercium iactura. Ego cum tempestas maxime sæuaret, DEO supplicans deprecatores adhibui, ex terris quidẽ primũ nostræ Societatis homines eiusdemq; studiosos, deinde Christianos vniuersos, expetẽs per Christi sponsam Ecclesiam, cuius etiamnum in terra morantis assiduæ preces audiuntur in cœlo, cœlesti Regi quam diligentissime commendari. Inde superos ordine implorauĩ omnes, ac præcipue Petrum Fabrum, cũ cæteris nostris, vt cum viuis tum mortuis deprecatoribus vterer ad irã diuini numinis leniendam. Deniq; omnibus vel Angelorũ

Equitas animi in atrocitate.

ordinibus, vel S. hominum gradibus sigillatim imploratis, quo facilius delictorū meorum innumerabilium veniam impetrarem sanctissimam DEI parentem patronam adhibui, quæ cœli Regina nullo negotio quicquid orat filium, exorat. Ad extremum spe omni in immensis Christi Domini ac Salvatoris nostri promeritis collocata, tot tantisque præsiidiis circumseptus longe maiore perfruebar voluptate, in horribili illa tempestate periclitans, quàm deinde præsentis periculo liberatus. Me sane pudet nequissimum omnium mortalium in ultimo discrimine præ cœlesti lætitia tantam lacrymarum vim profudisse. Itaque dum Christum Dominū suppliciter orabam, ne me ex illo periculo eriperet, nisi ad paria, aut etiam graviora pericula sui obsequij, gloriæque causa reseruaret.

Sepe numero mihi DEVS indicavit interiore quodam instinctu, quam multis me vel corporis periculis, vel animi detrimentis prohibuerint supplicationes, ac sacrificia sociorum partim in terris militantium, partim cœlestibus fruuentium præmiis. Hæc eo pertinent Patres, ac fratres in CHRISTO carissimi, vt pro tot, tantisque beneficiis, per vos ipsos & DEO, & vobis persolvam quod debeo, quoniã ipse per me neutiquam sum soluendo. Sermonem de nostra Societate
ingres-

ingressus neque loquendi, neque scribendi exitum reperio; sed vel nolentem huic sermone atq; epistolæ finem imponere nauium festinatio cogit. Clausulam autem nullam inuenio accommodatiorem, quàm vt illud profitear, *si oblitus vnquam fuero tui Societas IESV, obliuioni detur dextera mea*: adeo quantū sociis vniuersis, & quam multis nominibus debeam perspexi. Ac DEVS quidem vestris precibus adductus hoc mihi tantum beneficij dedit, vt pro meo captu intelligerem quantum debeam Societati. Neq; enim tanta in me vis, atque virtus est animi, quæ tam cumulatū promeritum capere possit omnino. Veruntamen vt aliqua ex parte fugerem ingrati animi notam, DEVS pro sua benignitate, ac misericordia, aliquid mihi etsi parum eius notitiæ est impertitus. Sed finis sit. IESVM Dominum oro, vt quando in suā nos Societatem adscitos in hac ærumnosa vita congregauit, tandem in beata illa congreget æternitate in cœlestium societatem vocatos. Præsertim cum in hac vita eius causa, corporibus adeo distracti simus.

Vos si quid nobis aliquādo mandatis, aut in Molocho versantib⁹, aut in Iaponiam profecturis, meminisse oportet ante triennium & nouem menses ad vos perferri non posse responsum: ratio in promptu est. Nam vestræ litteræ nono demum mense in Indiam

H 5 perue-

perueniunt, intercedunt deinde octo item menses, vt naues idonea tempestate petant Molucum. in profectioe ac reuersione, vt secundissima nauigatione vtantur, menses consumuntur XXI. denique ex India post octauum mensem Romam litteræ perferuntur: idque cum ventis, ac tempestatibus nauigatur secundis. Nam interdum propter incommodas tempestates plus anno in Romano itinere ponitur. XII. Kal. Feb. Cocini.

Iacobo Pereria Malacam. Epist. VII.

Gratia, & caritas Christi D. N. &c.

OMNINO libentius te vidissem, antequam in Sinas profectioem, quam nunc per litteras alloquor absentem; sed Prætor hybernare me voluit Goæ. Itaq; mos ei gerendus fuit. Nam mihi quidem in animo erat in Comorino Promontorio meos socios interuifere. Sane gauisus essem, si tecum tanquam cum amico fidelissimo coram quædam super itinere Iaponico, quod post annum suscipere cogito, communicare licuisset. Comperi enim bonis autoribus, posse ex illa regione vberimos animorum percipi fructus, Christi q; fidem inibi longe, ac late propagari. Mando tibi pro amicitia, vt prius quàm proficiscaris in Sinas, mercem quandam compares sane pretiosam, quam Malacenses, Sinæque mercatores fere negligunt,

gunt, bonam dico, conscientiam, quæ istius- *Bona con-*
 modi hominibus parum admodum est no- *scientia*
 ta. Vulgo enim mercatores ita sibi persua- *merx pro-*
 dent, si animorum suorum, conscientiaque *siosa.*
 suæ negotiū agant, se continuo decocturos.
 Ego tamen Deo adiutore futurū confido, ut
 Iacobus Pereria meus amicissimus magnas
 bonæ conscientie secū afferens merces locu-
 pletetur; tametsi cæteri eiusmodi rerū ineu-
 ria, ad egestatē redigantur. Equidem Deum
 orare non desistā, ut te & deducat in Sinas, &
 inde ad nos reducat incolumē, auctioremq;
 ac locupletiorē animi bonis magis utiq; quā
 fortunæ. Mitto istuc Malacam socios duos,
 alterū (Francisco Peræ nomen est) sacerdo-
 tem, qui meo instituto concionibus, confes-
 sionibus, institutioni puerorum, ac rudium
 det operā: alterū huius administrū, qui Lusi-
 tanorū liberos imbuat litteris, quo posthac
 pios, ac salutes libellos lectitent citius, quā
 codices litigiosos Malacensium, quibus le-
 gendis pueri fiunt Malacenses è Lusitanis.
 Christus dominus tecū sit, perinde atq; ego
 illū mecū esse cupio. IV. Non. Apriles. Goæ.

Francisco Henrico in Trauancorideme.

Epist. VIII.

Gratia, & caritas Christi D. N. &c.

EGO vero malle, frater carissime, corā,
 Equā per litteras tecum agere; tibi que
 pro

pro laboribus, & incommodis, quæ CHRISTI causa sustines, aliquid afferre solatij. Neq; enim eiusmodi solatia profecto expectis, quibus delectantur ij, qui hilariter iucundeque vt viuant, huius vitæ voluptatibus perfruuntur. Etenim horum vicem miserari debemus, illorum autem inuidere conditionem, quibus, vt Apostolus ait, *dignus non erat Mundus*. Noli mcerere, frater, quod minus, quàm velles, in istorum Neophytorum cultura proficias, quippe cum, & gens ipsa, vt scribis, Idolorum cultui dedita sit, & Rex à CHRISTI religione alienus acerbè insectetur Christianos. Plus vtiq; proficis, quam tu putas, infantes diligentissime conquisitos cœlo per baptismum pariendo. Nam si circumspicere animo voles, reperies profecto ex Indis, vel albis, vel nigris paucos in cœlum peruenire, nisi eos, qui quatuordecim annis minores cum baptismali innocentia excedunt è vita. Videsne frater carissime, te, vt dixi, plus isthic, quam putes, proficere? Id adeo cerni in pueris licet, qui abs te baptizati cœlesti iam fruuntur beatitudine, qua nimirum carerēt, si tu ex istis locis discessisses, neque eos per baptismum CHRISTO genuisses. Enimuero sempiternus hostis animorum te, quem vehementer odit, quamprimum istinc excedere exoptat, vt ex isto Trauancoridis regno in cœli regnum nemo vocetur

vocetur in posterum. Genus est eius insidia-
 rum, maiorem alibi diuini obsequij spem o-
 stentare: vt videlicet sollicitet, atque auertat
 eos qui vtiliter vbi sunt, operā nauant DE O.
 Itaque vereor, ne te suo illo artificio aggres-
 sus idcirco sollicitet, vt ex istis abigat locis.
 At memēto te octo mēsis quib⁹ istic ver-
 saris, plures animos conseruasse, moribūdis,
 infantibus baptizandis, quā omnibus annis,
 quibus in Lusitania atque India fuisti. Qua-
 re desine mirari, cur tibi tantum faceſſat ne-
 gotij Sathan. Quippe ille id agit, id pugnat,
 vt te de ista regione expellat in aliam, vbi sa-
 luti consulas pauciorum. Illud autem scito,
 quod tibi gratum fore arbitror, socios com-
 plures mēse Septembri ex Lusitania adueni-
 ſe. His ego Goa discedens imperaui, vt no-
 bis venirent auxilio. Nunc refero me Goam
 pij cuiusdam negotij causa, quod si confice-
 re potuero, magna me spes tenet, Christia-
 nos factum iri quā plurimos. Tu DEVM
 deprecari velim, vt tametsi nostra peccata
 impediāt, quo minus idonei eius admini-
 stri simus; ipse tamen pro sua bonitate infi-
 nita, immensaq; in homines caritate, ad re-
 ligionis propagationem nostra qualicun-
 que opera vti ne grauetur. XI.

Kal. Nouembris. Pu-
 nicali.

P. Igna-

*P. Ignatio Loiola Præpos. Gener. Romano.
Epist. IX.*

Gratia & caritas Christi D. N. adsit nobis semper. Amen. Mi Pater in Christi visceribus vnice.

ET SI litteris sociorum, quæ hinc Româ proxime missæ sunt, certio rem te factû arbitror, quam feliciter his locis res Christiana, vestra deprecatione, Dei que beneficio geratur; tamen videntur etiam nōnullæ meæ partes. Itaque pauca quædam de hisce locis tam procul ab Vrbe remotis hac epistola perstringam. Primum gens omnis Indica in vniuersum (quantum videre potui) est admodum barbara, nec quicquam nisi suis, hoc est, barbaris moribus consentaneû auet audire. de rerum diuinarum, ac salutarium cognitione nihil admodum laborat. Ingenio plerique sunt prauo, & à virtute abhorrenti. Incredibili mobilitate animi, atq; incōstantia, fide exigua, ac pene nulla: tanta est consuetudo peccandi, atque fallendi. Hic nos tum in Christianis excolendis, tum in conuertēdis Ethnicis, multum elaboramus. Proinde par est nos filios tuos præcipue tibi curæ esse, tuisque apud Deum precibus continenter iuuari. Neque enim te fugit, quantum negotij sit homines erudire, qui neque **D**EI noticiam habeant, neque pareant rationi;

tionem; sed alienum ac minime ferendum putent, auocari à consuetudine peccandi, quæ iam naturæ vim obtineat propter vetustatem.

Hæc loca sunt sane laboriosa, vel propter summos astatu calores, vel propter maximos hyemis ventos, atque imbres. Alimenta atq; subsidia in Socotora, Moluco, Promontorio Comorino perexigua; labores tum corporis tum animi propter ingenia hominum, quibus conflictandum est, ingentes plane atque incredibiles. linguæ insuper harum nationum haud sane faciles ad cognoscendum. Discrimina porrò vtriusque vitæ, & plurima, & maxima. Atqui vt omnes è Societate IESU immortales Deo gratias agant, illud liquido affirmare possum, socios hosce omnes, eosdemque filios tuos, qui in India versamur, maximæ DEO esse curæ, vt diuinitus non solum animorum, corporumque periculis eximamur, sed etiam omnibus (id quod omnes summopere mirantur) Lusitanis priuatis pariter, ac Magistratibus, Præpositisq; Ecclesiasticis; itemque Indis, tum Christianis, tum Ethnicis cari simus, ac iuicundi. Atque Indi omnes, vel Ethnici, vel Saraceni, (quod adhuc intelligere potui) sunt admodum imperiti. Quapropter iis, qui hæc loca Euangelij propagandi causa peragraturi sunt, non tam litteris opus est multis,

multis,

multis, quam virtutibus; maxime vero obedientia; perseverantia, patientia, caritate, eximiaque aduersus plurimas peccandi illecebras castimonia, denique non vulgari consilio, ac prudentia ad res gerendas, valetudineq; ac robore animi, & corporis ad perferendos labores, & erumnas. Hęc eo scripsi, quod necessarium existimem spectari diligenter virtutes eorum, qui posthac sunt in Indiam venturi. Quod si qui satis probati non erunt, quæso te, sint eiusmodi, quibus magnopere confidas. Tales enim India desiderat, viros scilicet egregia castitate, atque humilitate, qui nullam speciem præ se ferant superbiam, atque elationis:

*Virtutes
Rectori necessarias.*

Quem missurus es Rectorem Goani Collegij, alumnorum indigenarum, itemq; sociorum, hunc præter alias Rectoribus necessarias, duabus potissimum laudibus præditum esse oportet. Primum singulari obedientia sit insignis, ut obsequio, atq; humilitate benevolentiam sibi conciliet Magistratum, Præpositorumque Ecclesiasticorum. Vtrique enim, si vsquam, his locis obseruantiam, & obedientiam ab iis, quibus præsent, vel maxime requirunt. Qui nos, si obseruantes dictoq; audientes esse videant, mirifice amplectantur; sin minus, penitus auersentur. Deinde facilitate excellat, affabilisque in congressu, atque sermone sit potius,

tius, quàm seuerus, ac grauis, vt animos cum omnium, tum vero alumnorum, ac sociorū, quibus præfutura est, omni ratione deuincire sibi & velit, & possit. Omninoque ne is sit, qui timeri se quàm amari malit; atque id agat, vt per seueritatem, atque terrorem socios sibi commissos tanquam seruos in ditione habeat, ac potestate. Istiusmodi enim acerbitas multis exitum, paucis aditum in societatem patefaceret. Mihi vero nemini vis adhibenda videtur (nisi forte amoris vis, & caritatis) ad quenquam inuitum in Societate retinendum; sed potius à Societatis instituto abhorrentes dimittendos censeo, vel inuitos: aptos vero, & idoneos beneuole ac leniter tractandos, vt caritate deuincti in ea conseruentur, & virtutibus, ac meritis augeantur, præsertim vero cum in his locis, tantum ærumnarum Christi Domini nostri causa perferant. Et sane, vt mihi videtur, Societas I E S V, nihil est aliud, nisi societas amoris, atque concordia, à qua profecto acerbitas, ac timor seruilis lōgissime abhorret. Hęc eo spectant, vt virum exquiras huic oneri parem, & accommodatum, qui talis vtique esse debet, vt in imperando obsequendi magis præ se ferat studium, quàm imperandi.

Pro vsu, quem horum locorum habeo, illud mihi affirmare posse videor, per India

I indi-

Benignitas.

Societas I E S V Societas caritatis.

indigenas nullā aperiri viam Societatis nostræ apud eos perpetuādæ: Christianam autem religionem iis, qui hic sumus, superstitem vix futuram. Itaque necesse est isthinc sociorum sublementa submitti. In omnibus Indiæ partibus vbi Christiani sunt, aliquot è Societate versantur. In Moluco quatuor, Malacæ duo, sex in Comorino Promontorio, Colani duo, totidem Bazaini, in Socotora quatuor. Hæc autem loca distant inter se maximis interuallis, velut Molucus ab vrbe Goa leucas amplius mille, Malaca quingentas, Comorinum promontorium CC. Colanum CXXV. Bazainum LX. Socotora CCC. Singulis autem locis vnus est è Societate, quibus pareant cæteri. Et quoniam qui præsumt viri sunt prudentia ac virtute præstantes, à reliquis nihil offenditur.

Lusitani in his regionibus mari duntaxat potiuntur, & ora maritima. Etenim in cōtinenti nihil habent præter ea oppida vbi versantur. Indigenæ ipsi pro peccatorū magnitudine suorum ad Christianam religionem minime accōmodati sunt. Quippe ab ea sic abhorrent, vt molestissime ferant, si quando inferamus de illa sermonem. Rogari autē vt Christiani fiant, mortis instar putant. Itaq; in Christianis tuēdis opera in præsentia ponitur. Et sane si insigniora essent Lusitanorū in Neophytos studia, plurimi ad Christum se
aggre-

aggregarent; sed cum eosdem contemni despicique; Ethnici videant, nolunt videlicet fieri Christiani. Quare cum in his locis mea opera minime sit necessaria, cumque ex idoneis autoribus cognorim Iaponum regionem esse Sinis adiacentem, cuius incolæ omnes Ethnici sint, à Saracenis, Iudæisque prorsus intacti, nouarumque rerum tum diuinarum, tum naturalium auidissimi, eò quam primū contendere statui. Hoc ego iter suscipio magna animi mei voluptate, maiore spe, quod plane confidam in illa natione nostri laboris fructus solidos ac perpetuos fore. In Goano collegio, cui à S. Fide nomen est, tres alumni sunt Iapones, qui eò mecum Malaca superiore anno venerūt. Mira de Iaponia narrant. Adolescentes sunt optimis moribus, acerrimo ingenio, Paulus in primis, qui bene longam ad te epistolam mittit. Is octo mensium spatio legere, scribere, loqui Lusitanice perdidicit. nunc vsitatis meditationibus haud sane inutiliter exercetur. Religionis Christianæ mysteriis est imbutus satis. Magnā in spē venio, Deo adiutore Christianos in Iaponia factū iri quā plurimos. Equidē primū eorū Regē, deinde Gymnasia, & Academias adire cōstitui, magno (vt spero) cū questu animorū. Iaponū religiones, vt Paulus tradit, ex Cenico (quæ vrbs est vltra Sinas atque Cathaiū, à Iaponia iter vni°, & dimidiati

*Neophytorum contem-
ptus conuer-
sionem im-
pedit alio-
rum.*

*Cenico
vrbs vltra
Cathaium,*

I 2 anni)

*Cenicensis
Academia.*

anni) adscitæ perhibentur. Ex Iaponia tum de illius gentis moribus ac litteris, tum etiã de religione, ac disciplina Cenicensi faciam te per litteras certiozem. Etenim in Sinarum regno vniuerso, atque Cathaio nulla alia vigere fertur disciplina præter eam, quæ in Cenicensi Academia longe celeberrima traditur. Ergo vbi perspexero illorum litteras Gymnasiique doctrinam, tum vero fusc ad te cuncta perscribam. Nec prætermittam, quin dem litteras eisdem de rebus ad Academiam Parisiensem, vt ex ea reliquæ Europæ Academiæ illa eadem cognoscant. E sociis vnum omnino Europæum ducere mecum cogito Cosmum Turrianum Valentinum, qui hic se ad Societate nostram contulit, ac præterea tres illos quos dixi, Iaponios adolescentes; Proficiscemur DEO approbãte, Aprili mense proximo. Abest Iaponia ab vrbe Goa leucas amplius MCCC. Ex itinere & vrbs Malaca & Sinæ attingendi sunt. Nullis verbis exequi possim quantũ ex prouinciæ huius susceptione fructum capiam diuinæ voluptatis. Constat enim iter plurimis ac maximis tempestatum, syrtium, piratarum periculis obnoxium esse; vt præclare agi cum nauiculariis videatur, si alternæ naues Iaponicum teneant cursum. Ego vero interiore quodam animi sensu sic affectus animatusque sum, vt Iaponicæ profectio-
confi-

*Alacritas
in periculis.*

consilium abiiciendum mihi non putem, ne si pro certo quidem habeam maiora discrimina subeunda, quam vnquã antea in omni vita. Tantam mihi spem Christianæ religionis propagandę Pauli Iaponis sermo, vel ipse potius DEVS iniecit. Quam apposita & parata sit illa regio ad Euangelij semen excipiendum, intelligi licebit ex ea narratione, quã cum his ad te litteris mitto.

In hisce Indiæ locis sunt ad quindecim Lusitanorum oppida, in quibus multa excitarentur domicilia Societatis, si ad ea inchoanda aliquid stipendij ex publico Rex attribueret. Hac ego de re egi cum ipso Rege per litteras. Simonem quoque Rodericum de rebus omnibus certiore feci, & simul admonui magnopere è re Christiana futurum, si facta abs te potestate, ipsemet huc transmitteret cū quam plurimis è Societate magnaue concionatorum manu. quippe eius aduentu (fauente videlicet Rege) aliquot Societatis Collegia excitari posse. Mihi vero mi Pater, Simonis viri apud Regem gratiosissimi aduentus in Indiam peropportunus videtur futurus. Veniet enim cum regia facultate, vel inchoandi collegia vel iuuandi Christianos, & qui sunt & qui forent, si esset, qui eis faueret. Velim super hac re ad Simonem scribas quid fieri velis. Antonius enim Gomes mihi narravit, Simoni certū ac deli-

beratū esse cum multis è Collegio Conimbricensi traicere in Indiam. Non desunt tū Romæ, tum alibi, Socij à concionibus, & à litteris alieni, qui magno hic emolumento rei Christianę esse possent, si modo essent factis experti, & cū cæteris virtutibus ad Ethnicos iuuandos necessariis, tum vero insigni castimonia ornatī, magnisque corporis animique viribus præditi ad ingentes horum locorum labores sustinendos. Huiusmodi igitur socios nobis ad arbitrium tuum curabis. Operæ pretium, Deoque vt spero, gratum feceris, si ad hos omnes è Societate, qui in India versamur, plenam præceptorū spiritualium epistolam miseris, tanquam testamentum quo minimis hisce filiis à conspectu tuo ablegatis diuitias, atque opes à Deo acceptas impertias. Quæso te (quod tuo cōmodo fiat) vt nobis aliquādo geras morem. Henricus Henriques sacerdos est è Societate, Lusitanus vir egregiæ virtutis, & exemplis versatur in Promontorio Comorino. Maluarice, perbene & scribit, & loquitur: atq; adeo vnus pro multis sane vtiliter elaborat. Concionibus quippe, & priuatis sermonibus affecutus est, vt Christianis indigenis mire venerandus esset, & carus. Obsecro te, vt tam bonum virum, tam laboriosum, tam vtilem CHRISTI vineæ operarium *qui portat pondus diei, & æstus*, per litteras consoleris.

Cran-

Cranganorū oppidum est à Cocino mil-
lia passuum XX. Lusitanæ ditionis. hic Fra-
ter Vincentius è sanctissima S. Francisci di-
sciplina, idemque Goani Episcopi socius,
pariterque nostræ Societatis amantissimus
seminarium instituit sane luculentum, vbi
indigenæ adolescentuli facile centū aluntur,
& ad pietatem, ac litteras informantur. Quan-
quam huic Vincentio benevolentia erga
Societatem non concedit ipse Goanus Epi-
scopus, qui vnus præest Indiæ vniuersæ, sed
nostrorum hominum studiosissimus amici-
tiam magnopere expetit tuam. Quare velim
ad eum scribas. sed redeo ad Vincentium. Is
pro mutua benevolentia mihi confirmauit,
velle se id Societati nostræ seminarium cō-
mittere, ac tradere. Proinde me rogauit etiā
atque etiam, vt te de suo consilio facerem
certiorem, sacerdotemque è societate cura-
rem, qui seminarij alumnos doceret litteras,
& Dominicis ac festis diebus ad domesticos,
ac populum verba faceret. Nam præter inco-
las Lusitanos, plurimi Christiani sunt acco-
læ in pagis LX. orti ab iis, quos S. Thomas
Christianis sacris initiauit. Alumni porro se-
minarij è prima nobilitate. Hoc in oppido
duo sunt templa alterū S. Thomæ, S. Iacobi
alterum. Exoptat is, quem dixi, F. Vincētius,
vt anniuersariam vtriq; templo peccatorum
omnium Indulgentiam à Pontifice Maximo

cures, in dies Apostolis Iacobo, & Thomæ sacros, septenosque dies consequentes. Idq; ad augendam indigenarum pietatem, qui prognati à veteribus illis S. Thomæ Neophytis Thomæi Christiani vulgo vocantur. Idem præter has, quas dixi Indulgentias, sacerdotem, qui hoc in oppido concionatoris, & magistri munere fungatur, expectat. His ille beneficiis ita nobis erit deinctus, vt & in vita, & post mortem noster sit futurus. Is vero hoc mihi negotium magnopere mādauit, dicique non potest, quam vehementer eas expetat Indulgentias.

Vnum ego abs te peto, vt sacerdos aliquis è Societate per annum mensibus singulis sacrum mea causâ faciat ad S. Petri Ianiculensis, in eo sacello, vbi Petr⁹ Apostolus cruci affixus dicitur. Itemque negotium des velim alicui domestico, vt ad nos de collegiis societatis, de Professis eorumq; officiis, deque Sociorum opera, fructuq; perscribat. Mandauit enim Goæ, vt Romanę litterę Malacam, Malacę, vt descriptæ multis viis ad me in Iaponiam transmittantur. Te ego pater animæ meæ, summeq; mihi venerāde, positis humigenib⁹ (sic enim hęc tibi epistolā scribo) tanquā si præsentē intuerer suppliciter oro, ne Deū p me in sanctis sacrificiis tuis, ac ꝑcibus obsecrare desistas: vt dū vita suppediat, sanctissimę volūtatis suę mihi det, & plane agno-

*Positis hu-
migenibus
scribit ad P.
Ignatum.*

neagnoscendæ, & omnino exequendæ facultatem. Idem cæteros socios oratos volo, XIX. Kal. Febr. M. D. XLIX. Cocini.

Eidem. Epist. X.

Gratia & caritas Iesu Christi, Dom. N. sit nobiscum semper. Amen. Pater mi in Christi visceribus vnice.

TRINAS ad te dedi literas eodem fere exemplo, fulissime autem scriptas M. Simoni commendavi. Antonius Criminalis in Comorino Promontorio, cū sex aliis è Societate, versatur. Enimvero is, mihi crede, vir sanctus est, & ad has terras excolendas natus, eius similes, quorum istic magna est copia, plurimos huc mittas velim. Ei Comorinenses socij parent. Idem Christianis indigenis, Ethnicis, ac Saracenis est mirifice carus. A Sociis quibus præest, quantopere diligatur, dici vix potest. P. Cyprianus affecta iam ætate in Socotoram insulam proficiscitur. Discessurus est exeunte Ianuario, ducet secum tres è Societate, sacerdotem vnum, reliquos adiutores. Socotora insula est in circuitu millia passuum ferme centum. tota ab eiusmodi incolitur Christianis, qui multis ab hinc annis, Catholicis orbatu sacerdotibus Christiani nihil habent præter nomen. Ferunt se ortos ab iis, quos S. Thomas Aposto-

I 5 lus

*Antonij
Criminalis
sanctitas.*

lus Christianos fecit. In spem venio fore, vt Cypriani, & sociorum opera, se ad bonā recipiant frugem. Ea insula valde inops est à frugibus, & alimentis, eademq; satis aspera, & ærumnosa. Eò tamen Cypria. iam sexagenarius libentissime transmittit, confidens egregiam se ibi operam DEO nauare posse, & simul expiare delicta iuuentutis suæ. Et quanquam initio affectam iam ætatem minime patiētem laborum excusabat; mox tamen professus est se, si opus esset, haud grauate iturum. Nicolaus Lancellotus etsi valetudinarius, nunc tamen melius habet, versaturq; Colani, quod oppidum est salubri cœlo millia passuum à Cocino circiter LXXX. ibi instituendo Societatis collegio præest. Ac sane multa his locis Societatis domicilia excitarentur si M. Simon (vt ad te antea scripsi) cum magna ab Rege autoritate missus non paruam huc adduceret sociorum manum, ex quorum numero sex septemue cōcionatores essent, complures confessionibus excipiendis, tradendis piis meditationibus, Ethnicis ad Christi fidem adiungendis idonei, viri omnes plane moderati, ac rerum periti. Scripsi etiam ad Regem de M. Simone, vt eum cum potestate mittat, non modo inchoandi collegia, sed etiam fauendi indigenis Christianis, atque Ethnicis, quos ad Christum quātuluscunq; aggregaret fauor.

Mitto

Mitto ad te Iaponicarum literarum notas. Iapones quippe ab aliis in scribendi ratione differunt plurimum. Nam à summo orsi directo ad ima descendunt. Quærenti mihi ex Paulo Iapone, cur nostro more non scriberent? Quin vos, inquit ille, potius more nostro? Etenim ut hominis caput summum est, pedes imi, sic par est, homines cum scribunt, à summo deorsum directo ferri. Descriptionem item Iaponiæ, & morum illius gentis à Paulo summæ religionis, ac fidei viro acceptam tibi mitto. Post duos menses ego cum P. Cosmo Turriano, Paulo & aliis Iaponibus duobus solvam (si DEO cordi erit) in Iaponiam. Inde quid eorum literis contineatur, ad te perscribam. Nam ex Paulo homine idiota cognoscere non potui, quod nunquam attigerit Iaponica literarum monumenta, quæ (similiter, ut apud nos libri scripti Latine) aliena quasi quadam lingua loquuntur. IESVS Dominus noster doceat nos facere voluntatem suam, & huius vitæ laboribus perfunctos ad beatam illam æternamque transferat sedem. Amen. XIX. Kalen. Febr. Cocini.

M. Simoni Roderico in Lusitaniam.

Epist. XI.

*Gratia & caritas Christi D. N. sit
nobiscum semper. Amen.*

NVLLIS

NVLLIS consequi verbis queam, Si-
 mon frater carissime, Antonij Go-
 mes, & sociorum aduentus quantum mihi
 lætitię attulerit. Scito igitur & ipsos, magnos
 in pietate progressus facere, & vitę exemplo,
 concionibus habendis, audiendis confessio-
 nibus, cōmentationibus proponendis, pri-
 uatis congressibus rem Christianam mi-
 rum in modum iuuare, magna omnium vo-
 luntate. Nimirum egregiis hic Societatis vi-
 ris opus est; maxime verò in vrbe Armazia,
 & oppido Dio, quæ loca haud paulo magis
 quàm Goa, concionatoribus egent piis; ita
 multos Lusitanos habent à Christiana disci-
 plina, rituque degenerantes. Itaq; vt neces-
 sitati seruiam, statui Antonium Gomen vi-
 rum concionandi, aliorumque Societatis
 munerum facultate præstantem mittere Ar-
 muziam. M. Gaspar in Collegio S. Fidei ma-
 nebit. Næ tu magnam à DEO inieris gratiã,
 si cum plurimis è Societate in Indiam traie-
 ceris, tecumque septem, octoue conciona-
 tores, aliosque magni vsus ac moderationis
 viros adduxeris. Neq; enim multis opus est
 literis ad Ethnicorum cōuersionem, quod
 horum locorum gens barbara admodum sit
 & imperita; vt homines etiam non multarũ
 literarum, modo magnarum virtutum, ac
 virium, egregiam hic DEO operam nauare
 queant. In singulis Indiæ oppidis, vbi con-
 cionator

cionator esset è Societate cum alio sacerdote, qui eum in confessionibus audiendis, reliquisque Societatis officiis obeundis adiuuaret, sedes locari posset Sociorum, ad Lusitanorum, indigenarumque liberos excolendos.

Scripsi ad P.N. Ignatium, vt tibi faciat veniendi potestatem, itemque ad Regem, vt te multis comitatum Sociis, magnaq; cum auctoritate in Indiam mittat. Quod si continget, mihi crede, longe maiori quàm tu putas, tuus aduentus Christianæ rei erit emolumento. Alterum de quo scripsi ad Regem, illud est, vt consulat Lusitanorum pupillis, quorum videlicet parentes amissa pro rege vita, liberos orbos inopesque reliquere, stipendium, ac victum parentibus debitum persolvente nemine. Quare non esset alienum aliquot in India cõstituere collegia, vbi eiusmodi pupilli nõ alerentur solum, sed etiam erudirentur. Et quoniam Rex indigenarum quoq; salutem prospicere debet, è re Christiana esset mandare, vt Christianorum indigenarum liberi certis in locis imbuerentur Catechismo. Itaq; ei scribo, vt ex Bazaini vectigalibus (si videatur) circiter quinq; nũmorum aureorum millia assignet ad eiusmodi aliquam domum aperiendam. Hæc omnia Regem Deo bene iuuante, per tuum aduentum facturum esse confido.

Cognoui

Cognoui nuper de regione Iaponia, quæ sita est vltra Sinas millia passuum amplius DC. Eius incolas acri esse ingenio, cupidosque discendi non modo diuinas res, verum etiam naturales, quæ disciplinis continentur. Id & Lusitani illinc reuersi perhibent, & Iapones quidam satis declarant, qui superiore anno mecum Malaca in Indiam profecti, nuper Goæ in Collegio S. Fidei Christianis mysteriis initiati sunt. Id adeo intelligere poteris ex Iaponicarum rerum narratione, quam tibi misimus acceptam à Paulo Iapone cognomento S. Fidei, viro egregia sane virtute, ac fide. Is ad te scribit de se suisque rebus, diuinisque beneficiis in se collatis. Itaque ego mense Aprili proximo, in Iaponiã cū Cosmo Turriano nostræ Societatis sacerdote contendere statui. Sic enim mihi persuadeo, Christianam religionem illis locis longe lateque propagatum iri. Adde quod hic ego iam cesso, quippe cum propter Socios, qui hoc anno venerunt, mea opera Indis minime sit necessaria; præsertim verò cum breui aut ipse venturus sis, aut alium tuo loco missurus cum magna caterua Sociorum. Equidem te ipsum venturum esse spero. Simul opinor fore, vt sub aduentum tuum, attentata à me Iaponia; rebusque abs te ex his litteris in India compositis (si rei bene in Iaponia gerendæ, vt spero, DEO fauente dabitur oc-

tur occasio) Goę nos reuisamus. Procedente deinde tēpore multi è Societate in Sinas atq; è Sinis in celeberrimam illam Academiam Cenicenā quę vltra Sinas & Cathaiū sita est, DEO bene iuuāte penetrabunt. Nam vt Paulus tradit, Iapones, Sine, Tartariq; vniuersi è Cenico oppido petūt sacra. Mandātur Iaponū religiones literis quibusdam reconditis, & vulgo ignotis, quales apud nos sunt Latine. Quamobrem Paul^o homo idiota, & in illiusmodi libris plane rudis, negat se habere, quid de patriis religionibus dicat. Vbi eo venero DEO approbante; quę sacris ipsoꝝ monumentis continentur, ad describā pluribus. Mihi quidem in animo est, simul ac Iaponiā attigero, Regē ipsum, & præcipua gymnasia, quę in regis vrbibus sunt, adire; rebusq; omnibus perspectis explorata non solū in Indiā, sed ad Academias Lusitanię, Italię, maxime vero Parisiensem scribere, & simul admonere, ne dum toto pectore in doctrinæ studia incumbunt, vsq; eo soluto animo sint ac libero, vt de Ethnicorum inscitia, atq; interitu nihil omnino laborent.

Petrus Consaluus Cocini Vicarius, idemque nostræ Societatis amicissimus mandat tibi per literas suum quoddam negotium. Oro te, atque obsecro, quicquid eius causa facere poteris, ne prætermittas, tum quod ad Regem pertinet, tum quod spectat

spectat ad beneficium Christianis suis popularibus expetitur. Ac pro certo habeto, eum verum, germanumque esse amicum Societatis, quippe qui Socios omnes Cocinum diuertentes perbenigne hospitio recipiat. Iam Goanis Patribus, cæterisque toto Oriente sparsis, ad usum Missarum, octo decemue vini dolia istinc cures velim. Nam hic quidem vini, in maxima necessitate, summa est non modo caritas, verum etiam penuria. Itaque Socij Malacenses, Comorinenses, Socotorenses, Molucenses ad sacrificia vinum nullum habent, præter id quod subuehitur ex India. Nimirum ut Episcopo Goano, & Franciscanis vinum à Lusitania subministratur ex publico, ita Goano Collegio S. Fidei, unde ad cæteros Socios submittitur, ab Rege attribui oporteret.

In Socotoram insulam profecturus hoc anno est P. Cyprianus cum sacerdote vno, & adiutoribus duobus. In ea insula Saracenus quidam potens per vim, contra ius, fasque omne dominatur. is Christianos incolas crudeliter opprimit, ac diuexat: ereptosque eorum liberos Mahometicis iniciat sacris: ipsos infinitis malis, & ærūnis obruit. Peruelim vrgeas Regem, ut pro suo egregio religionis tuende studio, aliquando prospiciat Christianis. Id adeo sine vllō sumptu, nulloque negotio cōficere poterit, si classi Indicæ Mecanum

Mecanum fretum petituræ imperabit, vt Saracenorum impotentiam comprimat. Nam incolæ armis omnibus demptis, duroque oppressi seruitutis iugo, Saracenum nomen perhorrescunt. Te ego per IESVM Dominum oro, vt Socotoræorum libertati consulas, quandoquidem tam iniusta premuntur seruitute. Miserabilis platee species est eius insulæ. Annis superioribus ex itinere cum eò diuertissem, plane illorum miseratus sum vicem: adeo crudeliter eos maritimi Arabes vexabant. Totum hoc negotium nullo, vt dixi, sumptu, solo Regis nutu confici potest. Alphonsus Sosa, qui Prætor Indiæ fuit, testis est locupletissimus, qui hæc omnia perspexit ipse oculis suis.

Michaëlem Vadium Goam remisi, quod alienum iudicarem sinere eum redire in Lusitaniã. Postquã Antonium Gomen Goæ vidi, satius existimaui P. Gasparem Collegio præficere, vt Antonius omni solutus cura in cõcionibus, cõfessionibus ciuiũ, exercitationibusq; spiritualib⁹ totus esset. Ad quę munia obeũda haud paulo plus habet quam ad regendũ facultatis: cum præsertim domesticæ administrationis onus egregie sustineat Gaspar. Præcipies, quæso te, vt quotannis huc aliquot è Societate submittantur, atque horum plerique sacerdotes. Scribes etiam Romam, & vbiq; Societas est, vt Conime
 K bri-

bricam mittant sacerdotes aliquot magno
 vfu, ac spectata virtute, qui cum neque do-
 ctrina, neque dicendi facultate instructi sint
 ad concionandum, aut ad Collegiorum mu-
 nera obeunda, istic cessant, hic in Ethnico-
 rum conuersione magno vsui futuri. Etsi e-
 nim istis locis aliquid opis afferant, his certe
 longe vberior eorum industriæ fructus ex-
 tabit. Si qui præterea Conimbricæ studiorū
 confecerint cursum, eos huc ad nos eandem
 ob causam mittas censeo. Quæso te, caue cō-
 mittas, vt vlllo anno sociorum supplementū
 desideremus. Nam qui versantur in Goano
 collegio, nondum satis vsus, doctrinæ, ac
 virtutis habent ad conuersionem Ethni-
 corum.

Bazaini Michaëlis Vasæi olim Generalis
 Indiæ Vicarij rogatu, terna numorū aureo-
 rum millia Rex attribuit domicilio extruē-
 do, vbi indigenarum Christianorū filij
 doceantur. Hic quidem opinio est, Regem
 illius domus administrationem penes So-
 cietatem nostram esse voluisse. Nam cum
 Michaële octo, aut nouem è Societate; Frā-
 ciscani sex venerunt è Lusitania. Verum Mi-
 chaël Franciscanis Bazainum deuectis, pe-
 cuniam, quam Rex autore Ioanne Castro
 Prorege, ad conuersionem Ethnicorum as-
 signauerat, eisdem dispertiendam, ac dispē-
 sandam dedit. Ego igitur Bazainum profē-
 ctus,

ctus, vt negotia quædam transigerem Molucensium Christianorum, cum Francisca- nis collocutus sum, qui ad paucissimos reda- cti me etiam atq; etiam rogarūt, vt aliquem eo destinarem è Societate, qui & Neophytis necessaria ex assignata pecunia impertiret, & seminarium illud administraret. Itaq; Mel- chiolem Consaluū ibi reliqui cum adiutore.

Nuper Michaële Vafæo, & P. Iacobo Bor- bano mortuis, Collegij Goani curatio ad Cosmum Ioannem peruenit, qui reddituum procuratione & tectorum ædificatione sus- cepta, cum distineretur negotiis regiis, post aduentum Antonij Gomis eam curationem Societati penitus cessit. Nunc ex vsu est hęc cessionem regia autoritate comprobari. Ve- lim diploma cures, ac deferas tecū in Indiā.

Oppidum est Regis, nomine Crangono- rum, XV. millia passuū à Cocino. Hic Col- legium est egregium à Vincentio Episcopi socio exædificatum, vbi Christianorum in- digenarum, qui Thomæi appellantur, liberi instituūtur facile centum. Sexaginta quippe vici Thomæorum Christianorum circa id oppidum sunt, ex quib⁹ Collegij, quod dixi, alumni petuntur. Opus si quæris, omnino præclarum est ad aspectū, siue situm spectes, siue ædium descriptionem. Mirificam sane operam his locis Fr. Vincentius nauauit. is amicissimus mihi est, Societatiq; vniuersæ.

Confirmat se id agere, vt moriens Collegij
 administrationem Societati relinquat. Mirū
 in modum expetit sacerdotem è Societate
 Grammaticæ peritum, qui alumnos litteris
 erudiat, & diebus festis ad populum verba
 faciat. Mos gerendus est homini: quæso te,
 mitte eiusmodi sacerdotem, qui illi omni-
 bus in rebus obtemperet. Cranganori duæ
 sunt ædes sacræ, vna S. Thomæ à Thomæis
 Christianis pie admodum celebrata, altera
 S. Iacobi Collegio adiuncta. Duobus hisce
 templis F. Vincentius Indulgentias Ponti-
 ficias impertiri peroptat, solatia horū Chri-
 stianorum, & incitamenta pietatis. Quocir-
 ca maiorem in modum abs te peto, vt siue
 per eos, qui Romę sunt, siue per Pontificium
 Nútium, qui est in Lusitania, anniuersariam
 omnium peccatorum Indulgentiam cures,
 ex vigilia S. Iacobi, itemque S. Thomæ in o-
 ctonos dies insequentes: quam ego Indulgē-
 tiam his duntaxat propositam volo, qui Cō-
 fessionis; & Eucharistię sacramētis rite pro-
 curatis, eas ædes Cranganori pie, casteq; ad-
 ierint. Hæc duo, de sacerdote, & de Indulgē-
 tiis, quæ Vincētij nomine abs te postulauit, si
 curaueris, & simul ad eū officiosam epistolā
 miseris; ne tu hominem & tibi, & Societati in
 ppetuū deuinxeris. Eiusdē modi litteras, vt
 ad Episcopum quoq; ipsum des, nostræ So-
 cietatis cupidissimū, te etiā atq; etiam rogo.

Ora-

Oraui Regem per litteras, vt sacerdotem quendam (cui Stephano Ludouico Burano nomen est) sibi à sacello constituat. Id adeo non tam ipsius causa feci, quam quod sorores habet, & orbas, & inopes; quarum frater si quasi ex cohorte Regia vir honoratus habeatur, facile sorores collocet in matrimonio. His enim locis in connubiis, honestorū hominum, & apud Regem gratiosorum affinitas mire expetitur. Id si perfeceris, tres orbas puellas in tuto locaueris. Huius sacerdotis mater Consaluo Ferdinando Concinati nupsit. Optat igitur sacerdos ad victrici beneuolentiam sibi ac sororibus conciliandam ei gratificari. Itaque deprecatur, vt Rex illum suum victricum in suorum numerū, sine vlla mercede, administrū adscribat honorarium. Sic enim in animum induxit suū, si victricus quasi è cohorte regia erit, eū paterno amore in ipsum, ac sorores futurum,

Cū Franciscani omnes nostri amici sunt, tum vero eorum custos Antonius Casalius. is custodia abiturus post biennium, optat mirum in modum in Lusitaniam redire; quæso te, vt litteras illi ab Rege, & facultatem impetres, absoluto custodiæ tempore decedendi. Nam quintum iam annum hisce in locis DEO, ac Regi operam nauat.

P. Nicolaus Lancellotus Colanum à me valetudinis causa missus conualescit in dies,

vir plane factus ad Colanensium voluntatē. Iam agitur de Collegio inibi instituendo, vbi pupilli in primis Lusitanorum, deinde Christianorum Comorinensium, & Thomæorum erudiantur. Nam oppidani, quī & pauci sunt, & à re familiari male constituti, seminarium ne inchoare quidem suis facultatibus possunt. Scripsi super ea re ad Regē, ostendens id negotium quanto tandem vsui sit Christianæ religioni futurum. Transiges cum Rege, vt Indiæ Prætori, itemque Procuratori suo mandet, vt id domicilium ex publico ædificet satis laxum, ad complures orbos tum Lusitanorum, tum indigenarum liberos alendos. Colani enim summa copia est, ac vilitas rerum omnium: & parua impēsa maxima alumnorū sustineri potest multitudo. Si ipse huc venies, Simon frater carissime, nimirum tuus aduentus magno, & rei Christianæ emolumento, & tibi gaudio erit; sed ita si regia instructus autoritate venias, ad Dei cultū, & Christianos indigenas subleuandos. Iterum te moneo, vt Regis, Reginæque opibus fultus huc venias, quo Præfectos & Procuratores regios contineas in officio. Tum demum enim omnium opinione meli⁹ de India, & Christi cultu mereberis.

Latos è Malaca nūcios accepi de re Christiana à Francisco Pere, & Rocho Oliueria præclare gesta. Ex eorū litteris omnia cognosces.

nosces. optimi autē ex Moluco nuntij perferuntur. Quippe in maximis ærumnis perpetuisque vitæ discriminibus Ioannes Beira, eiusque socij versantur, magno cum Christianæ religionis incremēto. Rumor de Beiræ cæde dissipatus mihi quidem inanis videtur. Ipse ad me paulo ante de suis rebus, ærumnis, ac periculis diligētissime scripsit. Eius socij post discessum nauium ex Moluco, tres menses hyemarunt in Amboino. Interim Ioannes Beira eò ex Maurica venit ad Præfectum, rogatum, vt Lusitanorum manum Mauricis, Christianis auxilio mitteret. Reuertēti in Mauricam ex Moluco nescio quid illi grauius accidisse dicitur, quod ego neq; vllius litteris, neq; idoneis autoribus comperi. Illud pro certo affirmare audeo, tanquā aurum in fornace probari eos, qui Deum ac proximos diligunt. Equidem haud scio, annusquā in toto orbe Christiano ij, qui Deo student, & salutis animorum, tot laboribus tantisq; mortis periculis exercentur, quot, quantisq; in Maurica regione. Velim Deum deprecari pro iis, qui illuc ierunt, & deinceps ituri sunt; propediem enim duos, tresue socios eodem mittere statui. Nimirum opinor Mauricas insulas plurimos nostrę Societati martyres parituras, vt breui non Mauri, sed Martyrij insulæ sint appellandæ. Itaque Socij, qui vitam profundere expetunt pro

CHRISTO; bono animo sint, præcipiantq; gaudium licet; siquidem paratum habet seminarium martyriorum, vbi cupiditatem expleant suam. Nauigatio in Iaponiam, ac Sinas (vt omnes mihi prænuntiant) est ærumnarum, ac periculorum plenissima. Ego nihil dum vsu compertum habeo: cum illuc transmisero, quod post duos & dimidiatum mensem futurum arbitror, inde te certiorẽ faciam de omnibus rebus. Ita vbi tu, DEO approbante, in Indiam veneris, anno opinor proximo, à me litteras Iaponicas accipies. Nunnius Ribera Amboini est, in oppido sane tuto, & Christianis frequenti. ex eius litteris intellexi sane vberem fructum eius laboris extare.

Socij duo qui in Comorino Promontorio versantur, magno sunt rei Christiane adiuumento. Id adeo ex litteris, quas ad te mitto intelligere poteris, vbi illi de omnibus rebus fuistibi perscribunt. Visum est DEO dulcissimum fratrem nostrum Adamum Franciscum ex hac vita euocare, vt ei plurimorum, maximorumque laborum persolueret præmia. Mors anteaactæ vitæ respondit, quæ quidem, quantum ab aliis accepi, & ipse perspexi, sanctitate floruit. Vir fuit plane pius, magnoque animi ardore in Ethnicis ad CHRISTVM aggregandis. Equidem magis illi me cõmendo, quã ipsum cõmendo Deo; persuasum

*Franciscus
Adamus.*

sum enim habeo eum iam beatitudine, ad quam natus erat perfrui. Nunc ego Goam contendo; ut me ad Iaponicum iter in Aprilem proximum, maturè comparem. E Goa in Cambaiam, ad Prætorem Indiæ, qui nunc Bazaini est proficiscar, ut is & Molucensium Christianorum rationibus consulat, & prospiciat Sociis, quos illuc sum propediem missurus. In his vnus erit cōcionator, qui in regio oppido commoretur, præsitq; Collegio inchoando, vbi Mauricorum Christianorū, Lusitanorūq; pupilli instituantur. Inchoabitur etiam aliud domicilium, vbi præter orbos Lusitanorum filios, Iapones, quos DEO fauēte missurus sum, Christianis imbuentur mysteriis. Et quoniā nostri homines in India non Episcopo solum, & clericis, verum etiā cænobitis, Christianisq; omnibus pariter, & Ethnicis cari acceptiq; sunt; magnam in spē ingredior fore, ut his locis longe, lateq; Societas propagetur. Quare Simon frater carissime, da operam, ut quamprimum huc traicias cum magnis sociorū copiis, partim cōcionatorum, partim etiam aliorum. Vnum caue, ne adolescētulos plerosq; deducas, hic enim maiores triginta annis vsq; ad quadraginta desideramus, eosdemque cum cæteris virtutibus, tum vero humilitate, mansuetudine, patiētia, & scilicet castimonia ornatos. Meum hoc vitium est, ut ad te scribens nul-

lum inueniã finem. Vel hinc intelligere potes, quantũ ex ea re capiam voluptatis, præfertim vero cũ ad scribendũ me contuli tuis literis prouocatus. Itaq; scribendi finẽ facio, etsi finẽ reperire nequeo: confido autem fore, vt aliquando nos aut in Sinis, aut in Iaponia, aut certe in cœlo reuisamus; vbi, vt spero, singulari Dei beneficio ac munere in cœlestis regni societatem pariter vocati, DEO perenni bonorum omnium fonte perfruemur in omnem eternitatem. Amen. VI. Nonas Februarias. Cocino.

Eidem. Epist. XII.

EPISTOLIS omnibus in Lusitaniã Emanueli Petro iam datis, naues Malaca venerunt, quæ certo nuntiabant, Sinarum portus Lusitanis penitus clausos & infestos esse omnes. Ego tamen profectiõnem Iaponicam, de qua antea ad te scripsi, haudquam abiiciam. Nam mihi nihil gratius accidere potest in vita, quam in maximis meis periculis, CHRISTI Domini, & Christiane religionis causa susceptis, vitam trãsfigere. Christianum quippe est in cruce magis quã in quiete lætari. DEVS nos in suo, beatorumque domicilio iungat. Amen. IV.

Kalen. Mart. Cocino.

FINIS SECVNDI LIBRI.

FRAN-

*Cruce a.
mor.*